

۶۲۵

ویژه نامه
نهضت جنگل

نگین میرزا

فصلنامه تحقیقات تاریخی

سال یازدهم - دفتر سوم
پائیز ۱۳۸۰ - شماره پیاپی ۴۳
۱۶۰ صفحه - بها: ۸۰۰ تومان

۳۳
۳۶

□ یادداشت مدیر مسئول / مهندس سیدحسین شهرستانی
□ پیام سیدمحمد خاتمی (وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی وقت)
به مناسبت برپائی کنگره بزرگداشت کوچک جنگلی □ انقلاب
جنگل به روایت اسناد / دکتر علی مدرس □ سندی دربارهٔ جنبش
جنگل / دکتر عبدالکریم گلشنی □ نهضت جنگل □ خورشید بر
فراز جنگل / مسعود کوهستانی نژاد □ میرزا کوچک خان و گیلان،
در حکومت نود روزه سیدضیاء / م. طاری □ بازشناسی نهضت
جنگل / سیدجعفر مهرداد □ سیاست خارجی دولت شوروی
در بارهٔ جنبش جنگل / فرهاد خسروی زاده □ مقدمه‌ای بر
آسیب‌شناسی نهضت جنگل / بهنام کریمی □ گنجینه عکس‌های
تاریخی / دکتر کیانوش کیانی هفت‌لنگ □ معرفی کتاب
□ اهداگر اسناد □ گزیده‌ای از اسناد و مدارک و کتابشناسی
میرزا کوچک‌خان جنگلی و نهضت جنگل / نادر کریمیان سردشتی
□ چکیده مقالات به زبان انگلیسی / اعظم‌السادات حسینی

فرستاده کسی است که نخواست نامش آورده شود.

گزیده‌ای از اسناد و مدارک و کتابشناسی میرزا کوچک خان جنگلی و نهضت جنگل*

نادر کریمیان سردشتی

و برای تجدید حیات و دفع نظام استبدادی، تلاش و مبارزه‌ای را آغاز کرد تا بتواند به قول اقبال لاهوری، نقشی دگر اندازد:

مغرب، ز تو بیگانه! مشرق، همه افسانه! وقت است که در عالم، نقش دگر انگیزی!

تدوین و تالیف «کتابشناسی میرزا کوچک خان جنگلی و نهضت جنگل» - که اینک، گزیده‌ای از آن به خوانندگان محترم تقدیم می‌گردد، در اصل پژوهشی گسترده بوده که نگارنده، برحسب ضرورت و ارزش و اهمیت موضوع، دست به چنین کاری زده است. در این گزیده، منابع اسناد و مدارک تاریخی و بخشی از مدخلهای «کتابشناسی»، در فهرست آمده که اصولاً، گزیده نمودن مواد کتابشناسی، کاریست دشوار و تاحدی باید همه جوانب موضوع و محورهای کتابشناسی، رعایت گردد تا بتواند برای علاقه‌مندان و خوانندگان، مثمرتر و مفید واقع شود و کمک موثری باشد برای به دست گرفتن «کلید پژوهش»، درباره میرزا کوچک خان و نهضت جنگل، و از فهرست نویسی توصیفی، در باب برخی از کتابهای، مستقل در باب نهضت و میرزا کوچک (جز کتاب سردار جنگل ابراهیم فخرایی) صرفنظر شد. کما اینکه در اصل کتاب، «کتابشناسی توصیفی»، نیز اعمال گردیده است.

به هر روی، امید است این گزیده، در جهت آشنا کردن پژوهشگران و محققان و دانشجویان، با نمونه‌هایی از منابع و مآخذ مربوط به میرزا کوچک خان جنگلی و نهضت جنگل، مفید واقع شده و بتواند در باب مطالعات «میرزا کوچک خان و نهضت جنگل»، مدد رساند. -

سرآغاز

تاریخ زندگی آدمیان، مجموعه‌ای از وقایع و پیشامدهاست که قهرمانان اصلی آن، انسانهایی هستند که فکر نجات بشر از یوغ استثمار و استعمار و اصلاح طلبی، با جان و روحشان در آمیخته است. در تاریخ ایران نیز، چهره‌های تابناکی به چشم می‌خورد که با اندیشه‌ها و افکار اصلاحی خویش، روشن‌کننده افکار و راهنمای رهروان راه عزت و استقلال و آزادی بوده‌اند. اینان، آموزگارانی هستند که به مقام واقعی انسان پی برده و راضی نگشته‌اند این موجود عالیقدر، روزی اسیر و بنده و برده هم‌نوعان خود باشد و گوهر والای خود را - که در بندگی قادر متعال، شایسته است راه کمال و سعادت جوید - در ذلت و زبونی و خواری، عاطل و باطل سازد.

بنابراین، صفحات تابنده و پرافتخار کارنامه تاریخ انسان، سرگذشت مبارزات و مجاهدات همین رادمردان است که با مشعل فروزان فضیلت و دانش و جهاد، دنیای تاریک و ظلمانی عصر استبداد و ظلم و بی‌عدالتی را، روشن ساخته، تا انسانها، به سر منزل آزادی و سعادت و کمال، رهنمون شوند. یکی از این مردان فضیلت و شجاعت، میرزا کوچک خان جنگلی (متولد ۱۲۹۸ ه.ق. / فوت ۱۳۰۰ ه.ش.) است که می‌سزد، براساس اسناد و مدارک تاریخی، و برپایه نوشته‌ها و کتابهای مستند، به شناختن و شناساندن زندگانی، روش و منش و موضع سیاسی، اجتماعی، جهادی وی و ایجاد حرکتی آزادیبخش در دوران استبداد، با عنوان «نهضت جنگل» و «قیام جنگل» پرداخت. میرزا کوچک خان، در خطه گیلان، شخصیتی استثنایی و در تاریخ معاصر ایران، فردی تاثیرگذار بر تحولات سیاسی دوره خود، بوده است؛ لذا، شناخت وی و حرکت انقلابی‌اش، در شناسایی تاریخ بیداری مسلمانان و نهضت‌های اسلامی. مردمی ایران، بسیار حائز اهمیت است. به ویژه میرزا کوچک خان، در دوره‌ای دست به مبارزه زد که زمینه‌ها و نیازهای آن، در جامعه ایرانی احساس می‌شد

* این مجموعه، در آینده، تحت عنوان «کتابشناسی میرزا کوچک خان جنگلی و نهضت جنگل» منتشر خواهد شد.

- [۱] آبادیان، حسین: «نبرد در جنگل تضادها»، همشهری، ۱۱ آذر ۱۳۷۲ ش، ص ۶.
- [۲]: «آتش که خاموش نمی شود»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۷، ش ۵۹۸ (۱۰ آذر ۱۳۳۲)، ص ۱، ۴. درباره میرزا کوچک خان و نهضت جنگل.
- [۳]: «۱۰ آذر، ۱۴ آذر، سالگرد شهادت سید حسن مدرس و میرزا کوچک خان جنگلی»، افتخارات ملی، ش ۱۹۲، ۱۹ آذر ۱۳۶۵ ش، ص ۱، ۴.
- [۴] آذری، علی: کلنل محمد تقی خان پسیان، تهران، بنگاه مطبوعاتی صفی علیشاه، ۱۳۵۲ ش، ص ۵۱۰. تحلیل و بررسی نهضت جنگل و شخصیت میرزا کوچک جنگلی و حیدرخان عموآوغلی؛ این کتاب، از منابع مورد استفاده و معتبر نهضت جنگل، به شمار می رود.
- [۵]: «آرامگاهی برای میرزا، این روح سرخ جنگل سبز»، جوانان امروز، ش ۸۵۹، ۳۱ مرداد ۱۳۶۲ ش، ص ۷، ۶ و ۵. درباره زندگی و مبارزات میرزا کوچک خان جنگلی.
- [۶] آیین پور، یحیی: از صبا تا نیما، تهران، شرکت سهامی کتابهای جیبی، چاپ چهارم، ۲۵۳۵ (۱۳۵۵ ش)، ۹۶۲ ص. درباره جمهوری گیلان (ص ۲۱۱-۲۱۳)، حکومت احسان الله خان (۲۱۴، ۲۱۳)، پایان غائله گیلان (ص ۲۱۷، ۲۱۸).
- [۷] آزاد، محسن: «کوچک جنگلی و فدائیان جنگل»، سایبان، دوره ۳، ش ۸۶ (۱۲ آذر ۱۳۳۶)، ص ۳۰.
- [۸]: «آژانس جنگل»، جنگل، دوره ۱، ش ۲ (۲۶ شعبان ۱۳۳۵)، ص ۴.
۵. درباره امین الدونه، هجوم به نشت و نشاء، حمله فدائیان جنگلی علیه عوامل مهاجم.
- [۹] آستانه ای، مهدی: «نقدی از کتاب سردار جنگل»، روزنامه کیهان، تاریخ ۴ آذر ۱۳۴۴ ش.
- [۱۰] آشنا، فریدون: «روحانیت در نهضت»، صبح آزادگان، ۱۸ بهمن ۱۳۶۱، ص ۱۲. ایروان مبارزات شیخ محمد خیابانی و میرزا کوچک خان جنگلی، علیه استعمار و دیکتاتوری.
- [۱۱] آشنا، فریدون: «میرزا کوچک خان جنگلی»، صبح آزادگان، ۱۱ آذر ۱۳۶۱، ص ۶. درباره مبارزات میرزا کوچک خان جنگلی، علیه استعمار انگلیس و روسیه.
- [۱۲]: «... آن کوچک بزرگ»، اطلاعات، ۱۱ آذر ۱۳۷۴ ش، ص ۶.
- [۱۳] آوری، پیر: تاریخ معاصر ایران، ترجمه محمد رفیع مهرآبادی، تهران، عطایی، ۱۳۶۳ ش، ص ۵۸۳. لیکتشی از کتاب، به تحلیل نهضت جنگل اختصاص یافته و یادگاههای، خاصی به بررسی نهضت جنگل و شخصیت میرزا کوچک خان جنگلی پرداخته است.
- [۱۴] آبرونساید، سرادموند: خاطرات و سفرنامه ژنرال آبرونساید در ایران، ترجمه بهروز قزوینی، تهران، نشر آینده، ۱۳۶۱ ش، ۳۳۸ ص. [حاوی اسناد و مدارک و اطلاعات مستندی درباره نهضت جنگل].
- [۱۵]: «(بلاغیه)»، ایران، دوره ۳، ش ۵۵۳ (۱۶ صفر ۱۳۳۸)، ص ۱. (بلاغیه ای از طرف کفیل حکومت گیلان و طوائش، درباره نهضت جنگل، در
- بیانیه گفته شده که هر کس، به قوای دولتی کمک کند، مشمول مراسم دولتی شده و هر کس که قوای اشرار را تقویت کند، تسلیم دژخیم اعدام خواهد شد.
- [۱۶]: «(بلاغیه وزارت جنگ)»، ایران، دوره ۴، ش ۷۳۱ (۷ ذیحجه ۱۳۳۸)، ص ۱. درباره عملیات اردوی دولتی، در نواحی گیلان و تصرف رشت.
- [۱۷]: «(بلاغیه وزارت جنگ)»، ایران، دوره ۴، ش ۷۳۲ (۸ ذیحجه ۱۳۳۸)، ص ۱. درباره عملیات اردوی دولتی، در نواحی گیلان و تصرف رشت.
- [۱۸]: «(بلاغیه وزارت جنگ)»، ایران، دوره ۴، ش ۷۳۳ (۱۳ ذیحجه ۱۳۳۸)، ص ۱. درباره عملیات اردوی دولتی، در نواحی گیلان و تصرف رشت.
- [۱۹]: «(بلاغیه وزارت جنگ)»، ایران، دوره ۴، ش ۷۳۴ (۱۴ ذیحجه ۱۳۳۸)، ص ۱. درباره عملیات اردوی دولتی، در نواحی گیلان و تصرف رشت.
- [۲۰] ابوالحسن، عبدالحمید: «میرزا کوچک خان جنگلی و مسئله انگیزه سیاسی فرد»، یادگار نامه فخرائی، تهران، ۱۳۶۳ ش، ص ۲۸۱، ۳۱۲.
- [۲۱] اتحادیه، منصوره: پیدایش و تحول احزاب سیاسی مشروطیت، تهران، نشر گستره، ۱۳۶۱ ش، ۳۸۵ ص. اگر اشراف فرارانی در باب قیام استبدادی مردم گیلان و نهضت جنگل.
- [۲۲] احرار، احمد: توفان در ایران، تهران، نوین، ۱۳۵۲ ش (۲ جلد)، مصور. [حاوی مطالبی درباره نهضت جنگل].
- [۲۳] احرار، احمد: مردی از جنگل، تهران، محمد علی علمی، ۱۳۴۶ ش؛ تهران، نوین، چاپ دوم، ۱۳۶۱ ش، ۵۸۰ ص. این کتاب، داستان شورانگیزی از نهضت جنگل است و نویسنده، با گزینش میرزا کوچک جنگلی به عنوان قهرمان قصه خود، کوشیده تا ماجرای این نهضت عظیم را، در قالب قصه ای پر هیجان، با زبانی شیوا و گیرا بیان دارد. ماجراهای داستان، با تکیه بر اسناد به جامانده و واقعیتهای نهضت جنگل، به آن شکلی که تا امروز بیان گشته اند صورت و وقوع یافته است.
- [۲۴]: «(اخبار جنگلی)»، فوق العاده جنگل، (رمضان ۱۳۳۶). بیانیه کمیته اتحاد اسلام گیلان، درباره برخورد جنگی بین فدائیان گیلان و مهاجمین انگلیسی، در حوائی امامزاده هاشم و سیاهرود.
- [۲۵]: «(اخبار جنگلی)» (فوق العاده روزنامه جنگل)، کسما، رمضان ۱۳۳۶ق. نهضت جنگل، مطبوعات گیلان، اسناد و مدارک، اسناد تاریخی.
- [۲۶]: «(اخبار حیرت انگیز (به کوشش توان دجله را، پیش بست) / شاید زبان بداندیش، (بست)»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۲ (۱۷ ذیحجه ۱۳۳۵)، ص ۴، ۱، ۳ و ۱۳ (۲۴ ذیحجه ۱۳۳۵)، ص ۱، ۴. [پاسخ به اتهامات وارده به هیات اتحاد اسلام، راجع به عدم اطاعت از دولت و داشتن سودای استقلال].
- [۲۷]: «(اخراج مسیو آلبریک و توقیف اداره پست فومن و شیلات انزلی توسط مبارزان جنگل)»، اطلاعات، ۲۵ خرداد ۱۳۶۴ ش، ص ۶.
- [۲۸] اداره کل ارشاد اسلامی: سرود سبز سیدداران، رشت، بی تا، ۳۸ ص، نهضت جنگل، مجموعه شعر و مقاله، کتابشناسی.
- [۲۹]: «(ادبیات گیلکی)»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۹ (بیست و سوم صفر

۱۳۰۷) ص ۱۴۸. اینگراف کارخان، به راسکول نیکف، فرمانده جبهات بحر خزر، در پیرامون انقلاب گیلان (۲۳ مه ۱۹۲۰).

[۴۳].....: «اسناد و نوشتجات تاریخی»، فروغ، دوره ۱، ش ۴ (فروردین ۱۳۰۷) ص ۱۲۴، ۱۲۲. شامل دو مکتوب است که اولی، به امضای رستم کیکاوینکوف روسی، رئیس اتریاد تهران - که از طرف حکومت وثوق الدوله، ماموریت قلع و قمع جنگلیها را یافته بود - به مرحوم کوچک جنگلی، و مکتوب دوم، جوابی است که دریافت نموده است. (ذیحجه ۱۳۳۷).

[۴۴].....: «اسناد و نوشتجات تاریخی»، فروغ، دوره ۱، ش ۳ (اسفند ۱۳۰۶) ص ۹۱، ۸۹. معاهده صلح بین جنگل و قوای انگلیس، در ۱۲ اوت ۱۹۱۸ م.

[۴۵].....: اسناد و نوشتجات تاریخی، فروغ، ۱، ص ۱۴۸. درباره میرزا کوچک خان.

[۴۶] اصغر نیا، محمد حسن: «نگاهی به زندگی و مبارزات میرزا»، اطلاعات، ۱۱، آذر ۱۳۷۱ ش، ص ۶.

[۴۷] اصغر نیا، محمد حسن: «نگاهی به زندگی و مبارزات میرزا کوچک خان جنگلی»، اطلاعات، ۱۲، آذر ۱۳۷۳ ش، ص ۶.

[۴۸].....: «اعتذار»، جنگل، دوره ۲، ش ۱ (۲۷ شوان ۱۳۳۶) ص ۲۰۱. درباره روزنامه جنگل و دلایل وقفه در انتشار.

[۴۹] اعظام قدسی، حسن: خاطرات من یا روشن شدن تاریخ صد ساله، تهران، ابوریحان، ۱۳۴۹ ش، ۲ جلد، ۱۴۳ ص. شرح وقایع مشروطه و نهضت جنگل.

[۵۰].....: «افتخار به نهضت انقلابی گیلان و سر باز شجاع و فسادناپذیر آن، دکتر حشمت»، بسوی آینده (عصر نو)، ش ۵۹۱ (۶ تیر ۱۳۳۱)، ص ۲۰۱.

[۵۱].....: «افساد قنسول انگلیسی در رشت»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۸ (شازدهم صفر ۱۳۳۶)، ص ۴۰۱.

[۵۲] افشار، ایرج: «اسناد گرفتاری محسن خان امین الدوله در جنگل»، یادگار نامه فخرانی، زیر نظر رضا رضازاده لنگرودی، تهران، نشر نو، ۱۳۶۳ ش، ص ۳۷۸، ۳۶۱. اسناد، نهضت جنگل، پشت نشاء.

[۵۳] افشار، ایرج: اوراق تازه یاب مشروطیت و نقش تقی زاده، به کوشش ایرج افشار، تهران، جاویدان، ۱۳۵۹ ش، ۶۶۸ ص. کتاب، مجموعه ای است از اسناد و اوراق و مدارک مربوط به انقلاب مشروطه ایران و نقش سید حسن تقی زاده در این حوادث. در کتاب، اطلاعات گسترده ای راجع به قیام گیلانیها و حمله مجاهدان به تهران، و اختلاف نظر مجاهدان گیلان و تبریز و ارتباط میرزا کریم خان دشتی و تقی زاده (ص ۴۸۰) آمده است.

[۵۴] افشار، ایرج: «سردار جنگل» (معرفی کتاب)، مجله راهنمای کتاب، سال ۸، زمستان ۱۳۴۴ ش.

[۵۵] افشار، ایرج: «عکسی دیگر از میرزا کوچک خان»، مجله آینده، ۱۲ (۱۳۶۵ ش)، ص ۲۷۶.

[۵۶] افشار، ایرج و رزاقی، بهزاد: خاطرات و اسناد ناصر دفتر روائی، به

۱۳۳۶) ص ۷. اشعر گیلکی با مطلع: «ای برادر! بشو به تهران / تو بدین آمه وزیران» (ادبیات جنگلی).

[۳۰].....: «ادبیات گیلکی»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۱ (دهم ذیحجه الحرام ۱۳۳۵) ص ۷. اشعر گیلکی با مطلع: «ای گیله مردان / اویریزید بلبل بنشته دارسر» (ادبیات جنگلی).

[۳۱].....: «ادبیات گیلکی»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۳ (۲۴ ذیحجه الحرام ۱۳۳۵) ص ۶، ۵. اشعر گیلکی با مطلع: «اهوی زاکان زود / اویریزید بشید بچار کتام سر» (ادبیات جنگلی).

[۳۲].....: «ادبیات گیلکی»، جنگل، دوره ۱، ش ۳۰ (۲۰ رجب ۱۳۳۶) ص ۸. اشعر گیلکی با مطلع: «ای گیله مردان! بخدا / ازه بائیدی حرف سر» ادبیات جنگلی.

[۳۳].....: «ادبیات گیلکی»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۸ (شانزدهم صفر ۱۳۳۶) ص ۷. اشعر گیلکی با مطلع: «ای گیله مردان / اویریزید ترسید از توپ و قنق» (ادبیات جنگلی).

[۳۴].....: «ادبیات گیلکی»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۷ (هشتم صفر ۱۳۳۶) ص ۸، ۷. اشعر گیلکی با مطلع: «ای براران، ای براران! فردا بائید دکان سرتا بگویم من شمه ره چه با مو یا ایران سر» (ادبیات جنگلی).

[۳۵].....: «از تجربه های تلخ تاریخ درس بگیریم»، کیهان، ۱۲، آذر ۱۳۶۲ ش، ص ۶. یادواره ای از میرزا کوچک خان.

[۳۶].....: «استاد فخرایی، مسئول معارف و فرهنگ، در تشکیلات سردار جنگل»، کیهان، ۶، دی ۱۳۶۳ ش، ص ۱۶، ۳. کیهان فرهنگی، ش ۹، آذر ۱۳۶۳ ش.

[۳۷] اسکراین، کلارمونت: جنگ جهانی در ایران، ترجمه حسین نجف آبادی فراهانی، تهران، نوین، ۱۳۶۳ ش، ۱۴ + ۵۶۳ ص. [گیلان، رشت، بندرانزلی، میرزا کوچک خان، نهضت جنگل، تاریخ معاصر].

[۳۸] اسکراین، کلارمونت: جنگ جهانی در ایران (خاطرات سر کلارمونت اسکراین)، ترجمه غلامحسین صالحیار، تهران، سلسله، ۱۳۶۳ ش، ۴۱۶ ص. [گیلان، رشت، بندرانزلی، میرزا کوچک خان، نهضت جنگل، تاریخ معاصر].

[۳۹].....: اسناد تاریخی جنبش کارگری سوسیال دمکراسی و کمونیستی ایران، تهران، نشر سرخ، ۱۳۵۷ ش، ۴۰۱ ص، ۹۵، ۸۲. اسنادی درباره نهضت جنگل.

[۴۰].....: «اسناد تاریخی»، ساین، دوره ۱۳، ش ۳۲۵ (۱۷ شهریور ۱۳۴۳) ص ۳۰۱. درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان.

[۴۱].....: «اسناد و نوشتجات تاریخی»، فروغ، دوره ۱، ش ۶ (خرداد ۱۳۰۷) ص ۱۷۲، ۱۷۱. [خطاریه ای است که از طرف اداره سیاسی انگلیس در گیلان به تاریخ جمادی الثانی ۱۳۳۷ صادر شده و به رهبران هیات اتحاد اسلام، خطار شده است].

[۴۲].....: «اسناد و نوشتجات تاریخی»، فروغ، دوره ۱، ش ۵ (اردیبهشت

[۶۸] ایوانف، م. س. : انقلاب مشروطه ایران، ترجمه آذر تیریزی، تهران، شبگیر و زرمان، ۱۳۵۷ ش.، ۱۲۴ ص. گزارشهایی راجع به نهضت جنگل و قیام مردم گیلان و نقش گیلانیها، در برپایی انقلاب مشروطه.

[۶۹] ایوانف، م. س. : تاریخ نوین ایران، بی جا، بی نا، بی تا، ۳۱۴ ص. ایوانف، در این کتاب، با تکیه بر ایدئولوژی خود، بخشی را به تحلیل نهضت انقلابی جنگل اختصاص داده است.

[۷۰] ایوانف، میخائیل سرگه یوویچ : تاریخ نوین ایران، ترجمه هوشنگ تیرابی و حسن قائم پناه، بی نا، بی جا، ۱۳۵۷ ش.، ۳۱۵ ص. ۴۹، ۳۹. شامل مطالبی درباره نهضت جنگل.

[۷۱] ایوانف، میخائیل سرگه یوویچ : تاریخ نوین ایران، بی جا، بی نا، بی تا، ۳۱۴ ص. تاریخ معاصر، قاجاریه، جنگ جهانی اول، نهضت جنگل، روابط خارجی، روسیه شوروی، احزاب سیاسی.

[۷۲] : «باز هم قتل بیگناهان»، فوق العاده جنگل (رمضان ۱۳۳۶) لیبانیه کمیته اتحاد اسلام گیلان، درباره جریان بمباران فومن، توسط هواپیماهای انگلیسی، پنزدهم رمضان.

[۷۳] باستانی پاریزی، محمد ابراهیم : تلاش آزادی، تهران، انتشارات نوین، ۱۳۴۱ ش.، ۶۸۱ ص. گزارش احوال و زندگانی سیاسی مشیرالدوله پرنیا و بررسی تحولات سیاسی گیلان، در دوره مشیرالدوله و مطالبی درخصوص نهضت جنگل.

[۷۴] : «با که دوستیم، دشمن چه اشخاصیم»، جنگل، دوره ۲، ش ۲، ۲ (۲۸ ذیحجه ۱۳۳۶) ص ۱. اهداف نهضت و جمعیت اتحاد اسلام، صورت معاهده صلح بین قشون انگلیس و کمیته اتحاد اسلام، به امضای کلنل ماتئوز و مستر مایر و نماینده اتحاد اسلام گیلان، دکتر ابوالقاسم خان.

[۷۵] : «باید استقلال و بیطرفی ما محفوظ بماند»، فوق العاده جنگل، (رمضان ۱۳۳۶)، لیبانیه کمیته اتحاد اسلام راجع به اوضاع سیاسی ایران و گیلان و سیاست انگلیس.

[۷۶] براون، ادوارد گرانویل : انقلاب ایران، ترجمه و حواشی به قلم احمد پژوه (مبشر همایون)، تهران، معرفت، ۱۳۳۸ ش.، ۸۱ ص. شامل مطالبی درباره انقلاب گیلان مرتبط با انقلاب مشروطیت.

[۷۷] : «بر مزار پیشوای آزادخواهان جنگل، چه گذشت؟»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷ (۲۳ اسفند ۱۳۳۳)، ص ۶.

[۷۸] بروکلیمان، کارل : تاریخ ملل و دول اسلامی، ترجمه دکتر هادی جزایری، تهران، نگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۶ ش.، ۸۰۲ ص. درباره نهضت میرزا کوچک خان (از ص ۶۹۳ به بعد).

[۷۹] : «بشارتهای شمال»، جنگل، دوره ۱، ش ۹ (شانزدهم ذیحجه ۱۳۳۵)، ص ۳. ۱. درباره ملاقاتها و برقراری دوستی بین مقامات روسی و جمعیت جنگلی و هیئت اتحاد اسلام.

[۸۰] : «بمباران مردم گیلان، توسط انگلیسی ها، در ماه مبارک

کوشش ایرج افشار و بهزاد رزاقی، تهران، ادیب، ۱۳۶۳ ش.، ۴۰۵ ص. این کتاب مجموعه خاطرات ناصر دفتر روانی، از رجال سیاسی ایران در اواخر دوران حکومت قاجارها و اوایل دوره پهلوی است. این کتاب، به سه بخش: «انقلاب مشروطه»، «نهضت جنگل» و «دوره ناملی» تقسیم می گردد. کتاب، وقایع سالهای ۱۳۲۶، ۱۳۴۲ قمری را دربردارد.

[۵۷] افشاری، حسن : میرزا کوچک خان، تهران، بی نا، بی تا، ۱۴۷ ص.

[۵۸] الموتی، سید ضیاءالدین : قیام مسلحانه دهقانان الموت، تهران، بی نا، ۱۳۵۹ ش.، ۱۳۶ ص. مؤلف، به بررسی قیام مسلحانه دهقانان منطقه الموت - که مقارن با برپایی انقلاب مشروطه و نهضت جنگل بود - پرداخته و ضمن پرداختن به موضوع اصلی، نیم نگاهی نیز، به نهضت جنگل و ارتباط بین بیرون میرزا کوچک و دهقانان انقلابی مسلح الموت داشته و در همین زمینه، اطلاعاتی درباره نهضت جنگل و تاریخ گیلان ارائه کرده است.

[۵۹] املشی، بهاءالدین (میزان) : گوشه هایی از تاریخ گیلان، به کوشش محمد هادی میزان، بی جا، چاپخانه مبین، ۱۳۵۲ ش. (چاپ اول). مختصری از وقایع جنگل، از ص ۱۹۹، ۲۳۷.

[۶۰] : انقلاب اکتبر و ایران، حزب توده ایران، ۱۳۵۴ ش.، ۳۵۵ ص. ص ۲۴۹، ۲۷۴. ادو مقاله، تحت عنوان «تاثیر انقلاب کبیر سوسیالیستی اکتبر در جنبش آزادیبخش گیلان»، از حبیب فروغیان، و «انقلاب اکتبر و نهضت گیلان»، از تقی موسوی.

[۶۱] : «اوضاع ایران»، ایران، دوره ۲، ش ۱۶۲ (۴ ربیع الثانی ۱۳۳۶)، ص ۳. درباره اوضاع گیلان و نهضت جنگل.

[۶۲] : «اوضاع گیلان»، ایران، دوره ۴، ش ۷۳۸ (۲۱ ذیحجه ۱۳۳۸)، ص ۲. گزارش روزنامه تایمز لندن، درباره اوضاع سیاسی گیلان و اقدامات احسان انله خان، در مورد برقراری تاسیسات دموکراتیک در رشت.

[۶۳] : «اوضاع گیلان»، ایران، دوره ۴، ش ۱۶۷ (۱۶ ربیع الثانی ۱۳۳۶)، ص ۳، ۲. درباره اوضاع اجتماعی، سیاسی گیلان و نهضت جنگل.

[۶۴] : «اوضاع گیلان»، ایران، دوره ۴، ش ۶۹۰ (۷ شوال المکرم ۱۳۳۸)، ص ۲. درباره ورود میرزا کوچک خان به رشت.

[۶۵] ایرانسکی، س. م. : پاولویچ، و. تریا : انقلاب مشروطیت ایران و ریشه های اجتماعی و اقتصادی آن، ترجمه م. هوشیار، تهران، بی نا، ۱۳۳۰ ش.، ۲۱۱ ص. شامل مطالب مختلفی درباره گیلان و نهضت جنگل.

[۶۶] : «ایرانیان! موقع فداکاری است، حق شکنی و تجاوز جدید انگلیس»، فوق العاده جنگل (رمضان ۱۳۳۶)، لیبانیه ای که از طرف کمیته اتحاد اسلام گیلان، درباره اوضاع سیاسی ایران و گیلان و سیاست انگلیس، منتشر شده است.

[۶۷] : «ای شهید راه آزادی و استقلال ایران، کوچک جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲، ش ۵۴۷ (۱۱ آذر ۱۳۳۰)، ص ۱. درباره کوچک خان جنگلی.

- رمضان»، اطلاعات، ۲۷ خرداد ۱۳۶۴ ش، ص ۶
- [۸۱].....: «بیمار دمان کسما»، فوق العاده جنگل، (رمضان ۱۳۳۶). [بیانیه کمیته اتحاد اسلام گیلان، درباره بمباران کسما، توسط هواپیماهای انگلیسی (پانزدهم رمضان ۱۳۳۶)].
- [۸۲] بوندارفسکی، گریگوری لوویچ: تاریخ توسعه طلبی امریکا در ایران، تهران، حزب توده ایران، ۱۳۵۸ ش، ۱۱۵ ص. گزارش حضور سرلشکر زاهدی، در گیلان برای کمک به رضاخان، جهت سرکوبی نهضت جنگل و نقش او، در خواباندن قیام گیلان].
- [۸۳].....: «به احترام یک روح بزرگ»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۸ (۲۹ مرداد ۱۳۲۱) ص ۱. [درباره میرزا کوچک خان؛
- [۸۴] بهار، ملک الشعراء: «تاریخ احزاب سیاسی»، تهران، امیرکبیر، ص ۲۹، ۴۹، ۶۴، ۱۵۹، ۱۶۵. [درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان].
- [۸۵] بهار، ملک الشعراء: دیوان ملک الشعراء بهار، به کوشش محمد منک زاده، چاپ تهران، ۱۳۳۶ ش. [شعاری درباره نهضت جنگل].
- [۸۶].....: «به رفتار، باید سرمشق همگان بود، نه به گفتار»، جنگل، دوره ۱، ش ۵ (فره شوال ۱۳۳۵)، ص ۱. [درباره روزنامه جنگل و مرام و مقصد کلی اتحاد اسلام و بررسی اعمال دو ساله جنگلیها].
- [۸۷].....: «به عموم ایالات و ولایات و عشایر ایران»، جنگل، دوره ۱، ش ۲۶ (۱۹ جمادی الاول ۱۳۳۶)، ص ۲. [تلفظی است از طرف هیات اتحاد اسلام به مردم ایران، درباره سیاست جابرانه دولت انگلستان و ایران].
- [۸۸].....: «به قلم یکی از شاگردان مدرسه کسما»، جنگل، دوره ۱، ش ۲ (۲۶ شعبان ۱۳۳۵)، ص ۷. [درباره اوضاع کسما و فومن، تحت تصدی جنگلیها و میرزا علی آقای جنگلی، کاتب روزنامه جنگل و اسامی وزرای کابینه علاءالسلطنه].
- [۸۹].....: «به ما هجوم کردند»، جنگل، دوره ۱، ش ۲۰ (هشتم ربیع الاول ۱۳۳۶)، ص ۱. [پاسخ به جراید مرکزی که به حمایت قوام السلطنه، شماره ۱۷ جنگل را تنقید نمودند].
- [۹۰].....: «به یاد بود بیست و ششمین سال شهادت شادروان کوچک جنگلی»، گیلانشهر، دوره ۲، ش ۲، ۵۴، ۱۰ آذر ۱۳۲۶، ص ۲.۱.
- [۹۱].....: «به یاد بود دکتر حشمت جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۹، ش ۴، اردیبهشت ۱۳۳۵، ص ۱.
- [۹۲].....: «به یاد بود نهمین سال شهادت دکتر حشمت»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳۰، ش ۴، ۷۰۵، اردیبهشت ۱۳۳۶، ص ۲.۱.
- [۹۳].....: «به یاد دکتر حشمت»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۸، ش ۶۴۰، اردیبهشت ۱۳۳۴، ص ۲.۱.
- [۹۴].....: «به یاد شادروان طلوع»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷، ۲۳ اسفند ۱۳۳۳، ص ۱. [درباره محمود درضا، مشهور به طلوع و مشاور میرزا
- کوچک خان].
- [۹۵].....: «به یاد قهرمان نهضت جنگل»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۵، ش ۵۲۰، ۱۱ آذر ۱۳۲۹، ص ۱. [درباره میرزا کوچک خان].
- [۹۶].....: «به یاد کوچک جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۸، ش ۶۲۸، ۱۱ آذر ۱۳۳۳، ص ۱.
- [۹۷].....: «به یاد کوچک جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳۰، ش ۷۲۷، ۱۱ آذر ۱۳۳۶، ص ۱.
- [۹۸].....: «بیاد قهرمان نهضت جنگل»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۶، ش ۵۷۲، ۱۱ آذر ۱۳۳۱، ص ۱. [به مناسبت سی و یکمین سال درگذشت میرزا کوچک خان].
- [۹۹].....: «بیانیه حزب جنگل (اجتماعیون)»، فروغ، دوره ۱، ش ۳۶، ۱۸ دی ۱۳۲۴، ص ۱. [بیانیه حزب جنگل که از طرف شورای مرکزی حزب، نوشته شده است].
- [۱۰۰].....: «بیانیه حکومت گیلان»، ایران، دوره ۳، ش ۵۴۳، ۲ صفر ۱۳۳۸، ص ۲. [بیانیه ای از طرف کنیل حکومت گیلان و طولانش (حمد آذری)، درباره نهضت جنگل و دعوت به تسلیم آنها].
- [۱۰۱].....: «در باره سردار جنگل» (کتاب)، روزنامه روئین، چاپ رشت، تاریخ ۲۲ مهر ۱۳۴۴ ش.
- [۱۰۲].....: «در باره سردار جنگل» (کتاب)، روزنامه سایبان، رشت، ۲۳ شهریور ۱۳۴۴. [نامه ای در باب تجلیل از فخرایی، نویسنده سردار جنگل].
- [۱۰۳].....: «در باره سردار جنگل» (کتاب)، روزنامه طالب حق، چاپ رشت، شماره ۴۶۲، تاریخ ۲۹ مهر ۱۳۴۴ ش.
- [۱۰۴].....: «در باره زمین، تهران، بی تا، ۱۳۶۰ ش، ۱۶۰ ص. [این کتاب، مجموعه ای از مقالات به قلم نویسندگان مختلف است. برخی از مقالات، در باره تاریخ گیلان است، مانند ماجرای قتل عام سربازان تزاری در رشت و نهضت جنگل و میرزا کوچک خان].
- [۱۰۵].....: «پاسخ نامه مدوائی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۰۴، ۸ بهمن ۱۳۲۲، ص ۱. [نامه مفصل مورخه ۲۰ ذی قعدة ۱۳۳۸ کوچک خان، به مدوائی].
- [۱۰۶].....: «پاسخ نامه مدوائی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۰۳، ۱ بهمن ۱۳۲۲، ص ۱. [نامه مفصل مورخه ۲۰ ذی قعدة ۱۳۳۸ کوچک خان، در پاسخ نامه مدوائی مورخه ۱۷ ذی قعدة ۱۳۳۸].
- [۱۰۷].....: «پایانده ننگرودی، محمود: یاد ای دکتر حشمت جنگلی، تهران، شعله ندیشه، ۱۳۶۸ ش، ۱۸۲ ص. [این کتاب، به منظور بررسی زندگی دکتر ابراهیم حشمت، از یاران میرزا کوچک خان جنگلی نگاشته شد. در واقع، نگرشی به نهضت انقلابی جنگل و پاره ای پرشکوه از تاریخ گیلان به شمار می رود و نکات جذابی از تاریخ گیلان، در خود دارد].
- [۱۰۸].....: «یاد ای دکتر حشمت جنگلی»، چیستا، سال ۵، ۱۳۶۶/۷.

ص ۱۱۰۳

[۱۰۹].....: «پرچمداران نهضت آزادیخواهی عصر رضاخانی»، فروغ آزادی، ۱۳ آذر ۱۳۶۵ ش، ص ۱، ۴.

[۱۱۰].....: «پس از سی سال»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۵، ش ۵۴۷، ۱۱ آذر ۱۳۳۰، ص ۱. (درباره میرزا کوچک خان و نهضت جنگل).

[۱۱۱] پوررضا، فریدون: «بزرگ مردی از تبار جنگل»، یادنامه ابراهیم فخرایی، تهران، طایفه، ۱۳۶۹ ش، ۲۲۸ ص، مصور، عکس، نمونه. [۱۱۲].....: تاریخ خیانت نئین به جنبش ایران، بی جا، بی تا، ۳۰ ص. [کتاب، به منظور تحلیل روابط نهضت جنگل و حکومت پلشویکی شوروی نگاشته شده و نویسنده آن، کوشیده تا سیاست مآخوذه از سوی دولت اتحاد جماهیر شوروی را نسبت به نهضت جنگل، مهمترین عامل عدم توفیق نهضت جنگل معرفی نماید.] (این کتاب، فاقد مختصات کتابشناسی است).

[۱۱۳].....: تاریخ مبارزات مردم ایران، حقایقی درباره جنبش جنگل و حماسه سیاهکل، تهران، نگاه، ۱۳۵۷ ش، ۷۲+۲۵ ص. (درباره نهضت جنگل و پیکار چریکهای فدایی خلق، در جنگلهای گیلان).

[۱۱۴].....: تاکتیکهای کمونیسم: وحدت، دموکراسی، بی جا، بی تا، بی تا، ۱۵۷ ص. (کتاب دویخش دارد، بخش اول - چرا اتحاد با کمونیستها را نمی پذیریم؟ بخش دوم - تاریخچه خیانت به جنبش اسلامی ایران). نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، حزب توده.

[۱۱۵].....: تحقیقی بر جنبش کمونیستی در ایران و مقالاتی از نئین، تهران، ستاره سرخ، ۱۳۵۷ ش، ص ۳۵، ۳۰. (درباره نهضت جنگل).

[۱۱۶].....: «تلگراف»، جنگل، دوره ۱، ش ۲۱، ۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۶، ص ۶. ۷. (تنگرانی است که از طرف هیات اتحاد اسلام، برای توجه به امور صفحات گیلانات، به مستوفی الممالک مخابره شده).

[۱۱۷] تمیمی طالقانی، محمد: دکتر حشمت که بود؟ جنگل گیلان چه بوده؟ تهران، شرکت شعله، ۱۳۲۴ ش، ۱۲۸ ص، مصور. (در این کتاب، نویسنده، قصد تحلیل شخصیت دکتر حشمت لاهیجانی را در گستره بررسی نهضت جنگل دارد و می گوید تا با تکیه بر اسنادی که در اختیار دارد، شخصیت دکتر حشمت را، پرتو متر از شخصیت میرزا در نهضت جنگل معرفی نماید و وی را، عامل موثر پیشرفت نهضت قلمداد کند و اقدام او را، نقطه پایان نهضت اعلام دارد). [۱۱۸] تهرانی افشار، حسن: میرزا کوچک خان، تهران، بنگاه مطبوعاتی افشاری، ۱۳۴۸ ش، ۲۵۲ ص. [کتاب، داستانی است از نهضت جنگل که شخصیت میرزا کوچک خان، به عنوان قهرمان اصلی آن، مورد توجه نویسنده قرار گرفته است. این داستان در سال ۱۳۲۴ ش، نوشته شده و از فضای سیاسی زمان خود، متأثر است].

[۱۱۹] تهرانی، حسن: جنگل، تهران، افشاری، ۱۳۲۰ ش، ۳۱۶ ص. [این کتاب، زمانی تاریخی درباره نهضت جنگل به شمار می رود و نویسنده، با نثری شیوا، به بیان رویدادهای این نهضت پرداخته و گوشه هایی از تاریخ گیلان، را به

خوانندگان کتابش ارائه داشته است.]

[۱۲۰] تارالهی: «خاطراتی از اوضاع بندر پهلوی، در زمان ورود دموکراتها به گیلان»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۳ (۲۹ تیر ۱۳۳۸)، ص ۱، ۴.

[۱۲۱] تارالهی: «خاطراتی از اوضاع بندر پهلوی، در زمان ورود دموکراتها به گیلان»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۴ (۵ مرداد ۱۳۳۸)، ص ۱، ۲.

[۱۲۲] تقی اعزاز، حسین: «نکاتی چند، درباره انقلاب رشت»، اطلاعات ماهانه، دوره ۳، ش ۷ (۱۳۲۹)، ص ۳۵.

[۱۲۳] جابوید، سلام الله: نهضت مشروطیت ایران و نقش آزادیخواهان جهان، تهران، دنیا، ۱۳۴۷ ش، ۸۵ ص. [نقش گیلان در آغاز مشروطه (ص ۲۴، ۲۸) نقش فیودور روسی و یانوف بلغاری، در نهضت گیلان (ص ۶۲، ۶۹) نهضت مشروطه در گیلان (ص ۷۵، ۷۸) نقش ارمنه و گرجیها در نهضت گیلان (ص ۸۱، ۸۵).]

[۱۲۴] جزئی، بیژن: وقایع سی ساله اخیر در ایران، آبادان، ثریا، ۱۳۵۷ ش، ۲۰۲ ص. [فصل اول، درباره نهضت جنگل و رویدادهای تاریخ گیلان، در دوران جنگ جهانی اول].

[۱۲۵] جمعیت عدالت: جنبش جنگل، اولین اقدام پارترتازی معاصر ایران، رشت، جمعیت عدالت، بخش گیلان، ۱۳۵۸ ش، ۱۲ ص. [به صورت پنی کپی]. [۱۲۶] نجم نژاد، حسن: «هدف نهضت جنگل»، مشروطیت، دوره ۱، ش ۱۵ (۲۹ آذر ۱۳۲۴ ش)، ص ۱، ۴.

[۱۲۷].....: «جنبش جنگل، قربانی مصالحه های سیاسی ابرقدرتها»، زن روز، ش ۸۹۶، ۲۷ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۴۶، ۴۷. (درباره برخورد دولتین روس و انگلیس، با نهضت جنگل).

[۱۲۸].....: «جنبش گیلان»، روزنامه اطلاعات، ۳ مهر ۱۳۵۵ ش، ضمیمه: ص ۳۸۹، ۳۹۶، ۲۸ (هزار روز تاریخ ایران و جهان).

[۱۲۹].....: «جنگل باقی است»، جنگل، دوره ۲، ش ۴ (ربیع الثانی ۱۳۳۷)، ص ۱. (درباره روزنامه جنگل و نهضت جنگل و جمعیت اتحاد اسلام).

[۱۳۰].....: «جنگل»، جنگل، دوره ۲، ش ۵ (شنبه غره شوال ۱۳۳۵)، ص ۴. ۶. [پاسخ به مقاله «کارهای ایران» و مطالبی درباره نهضت جنگل گیلان].

[۱۳۱].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۱۳، ۱۵ آبان ۱۳۲۰، ص ۲.

[۱۳۲].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۱۴، ۱۶ آبان ۱۳۲۰، ص ۱.

[۱۳۳].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۱۸، ۲۳ آبان ۱۳۲۰، ص ۱.

[۱۳۴].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۲۸، ۱۳ آذر ۱۳۲۰، ص ۲.

[۱۳۵].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۳۰، ۱۸ آذر ۱۳۲۰، ص ۲.

[۱۳۶].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۳۲، ۲۲ آذر ۱۳۲۰، ص ۲.

[۱۳۷].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۶، ش ۱۳۳، ۲۵ آذر ۱۳۲۰، ص ۲.

[۱۳۸].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۷، ش ۱۵۸، آسفند ۱۳۲۰، ص ۳.

[۱۳۹].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۷، ش ۱۵۹، ۴ آسفند ۱۳۲۰، ص ۳.

[۱۴۰].....: «جنگل»، سپیدرود، دوره ۱۷، ش ۱۶۰، ۷ آسفند ۱۳۲۰، ص ۲.

- [۱۴۱].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۲، ۱۱ اسفند ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۴۲].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۳، ۱۴ اسفند ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۴۳].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۴، ۱۸ اسفند ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۴۴].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۵، ۲۱ اسفند ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۴۵].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۶، ۲۶ اسفند ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۴۶].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۶۷، ۲۸ اسفند ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۴۷].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۶، ۱۲ بهمن ۱۳۲۰، ص ۴.۲.
- [۱۴۸].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۵۱، ۱۵ بهمن ۱۳۲۰، ص ۱.
- [۱۴۹].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۵۲، ۱۷ بهمن ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۵۰].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۵۳، ۱۹ بهمن ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۵۱].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۵۴، ۲۱ بهمن ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۵۲].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۵۵، ۲۳ بهمن ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۵۳].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۵۶، ۲۷ بهمن ۱۳۲۰، ص ۳.
- [۱۵۴].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۷، ش ۱۵۷، ۲۸ بهمن ۱۳۲۰، ص ۴.۲.
- [۱۵۵].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۳۵، ۱ ادی ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۵۶].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۳۶، ۴ ادی ۱۳۲۰، ص ۴.
- [۱۵۷].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۳۷، ۵ ادی ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۵۸].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۱، ۲۲ ادی ۱۳۲۰، ص ۴.
- [۱۵۹].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۲، ۲۳ ادی ۱۳۲۰، ص ۴.
- [۱۶۰].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۳، ۲۵ ادی ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۶۱].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۴، ۲۸ ادی ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۶۲].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۵، ۳۰ ادی ۱۳۲۰، ص ۲.
- [۱۶۳].....: «جنگل» سپیدرود، دوره ۶، ش ۱۴۶، ۱۲ مهر ۱۳۲۰، ص ۲. ادرباره نهضت جنگل.]
- [۱۶۴].....: «جنگل و حقوق عمومی»، ایران، دوره ۳، ش ۳، ۱۷ رجب المرجب ۱۳۳۷، ص ۱. [انتقادی، درباره نهضت جنگل.]
- [۱۶۵] جنگلی، اسماعیل: قیام جنگل، (یادداشت‌های میرزا اسماعیل جنگلی، خواهرزاده میرزا کوچک خان)، با مقدمه و کوشش اسماعیل رانین. تهران، جاویدان، ۱۳۵۷ ش.، ۲۶۴ ص. این کتاب، مجموعه‌ای از یادداشت‌های میرزا اسماعیل جنگلی، خواهرزاده میرزا کوچک خان جنگلی، در مورد نهضت جنگل است. با توجه به حضور نویسنده، در گوشه‌هایی از نهضت و آشنایی او، با بسیاری از دست‌اندرکاران نهضت جنگل، مطالب کتاب، مستند و گویای حقایق تلخ و شیرین می‌باشد. این کتاب، از تصاویر جالب و زیبایی برخوردار است.]
- [۱۶۶] جوادی، حاجی محمد: «درباره سردار جنگل» (کتاب)، روزنامه طالب حق، چاپ رشت، شماره ۴۶۰، ۱۵ مهر ۱۳۴۴ ش.
- [۱۶۷] جودت، حسین: از صدر مشروطیت تا انقلاب سفید، تاریخچه فرقه دموکرات یا جمعیت عامیون ایران، تهران، بی‌نا، ۱۳۴۸ ش.، ۱۸۴ ص. [شامل
- مطالبی است درباره انقلاب گیلان.]
- [۱۶۸] حبیبی، پرویز: نهضت جنگل و قیام میرزا کوچک خان جنگلی [پایان نامه لیسانس]، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۲۹ ش.، ۱۲۶ ص.
- [۱۶۹].....: «حکم دولت، راجع به جنگل»، ایران، دوره ۲، ش ۴۱۳ (۵ رجب المرجب ۱۳۳۷)، ص ۱. [حکمی از طرف وثوق‌الدوله، خطاب به کلنل استاروسلسکی رئیس کل قزاقخانه همایونی و فرمانده کل اردوی اعزامیه به گیلان، درباره جنگلیها و خاتمه کارشان.]
- [۱۷۰].....: «حل معمای طوالتش و فدائیان اتحاد اسلام»، جنگل، دوره ۸، ش ۵، شنبه غره شوال ۱۳۳۵، ص ۶. [تصفیه امور طالتش، توسط دکتر حشمت ونیز، حل اختلافات محلی با واسطت رشیدالممالک.]
- [۱۷۱] خلعت‌بری، ارسلان: «فرار میرزا کوچک خان، به کمک ساعدالدوله» و حید، سال ۱۳ (۱۳۵۴)، ص ۴۶۱، ۴۵۹.
- [۱۷۲].....: «خاتمه قطعی کار جنگل»، ایران، دوره ۴، ش ۵۷۷ (۲۵ ربیع الاول ۱۳۳۸)، ص ۲.۱.
- [۱۷۳].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۴، ۱۱ آبان ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۴].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۵، ۱۸ آبان ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۵].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۶، ۲۵ آبان ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۶].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۷، ۲ آذر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۷].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۸، ۹ آذر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۸].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۹، ۱۶ آذر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۷۹].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۶، ۱۱ اسفند ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۰].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۷، ۱۷ اسفند ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۱].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۳، ۵ بهمن ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۲].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۴، ۱۹ بهمن ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۳].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۵، ۲۶ بهمن ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۴].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۷۰، ۷ ادی ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۵].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۷۱، ۱۴ ادی ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۶].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۷۲، ۲۸ ادی ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۸۷].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۹، ۲۳ شهریور ۱۳۳۸، ص ۳.۲. [داستان تاریخی درباره ترکمنها، مرتبط با انقلاب جنگل.]
- [۱۸۸].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۸، ۱۶ فروردین ۱۳۳۹، ص ۳.۲.
- [۱۸۹].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۰، ۶ مهر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۹۰].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۱، ۱۳ مهر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۹۱].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۲، ۲۰ مهر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۹۲].....: «خان خیره»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۶۳، ۲۷ مهر ۱۳۳۸، ص ۳.۲.
- [۱۹۳] خان ملک ساسانی، احمد: یادبودهای سفارت استانبول، تهران، بابک، ۱۳۵۴ ش.، ۳۲۴ ص. [میرزا کوچک خان، نهضت جنگل.]

- [۱۹۴].....: «خروش جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۰ آذر ۱۳۶۲ ش، ص ۹. از زندگی‌نامه و مراحل مبارزاتی میرزا کوچک خان جنگلی و به وجود آمدن نهضت جنگل.]
- [۱۹۵].....: «خلاصه وقایع گیلان»، ایران، دوره ۴، ش ۴، ۵۹۰، ۱۴ ربیع‌الثانی ۱۳۳۸، ص ۲. خلاصه وقایع حوزه حکومت گیلان و طوالتش.]
- [۱۹۶].....: «خنجر خیانت بر پشت جنگلی‌ها»، زن روز، ش ۸۹۵، ۲۰ آذر ۱۳۶۱، ص ۱۴، ۴۶، ۴۷، ۵۵. مختصری راجع به زندگی و فعالیت‌های سیاسی میرزا کوچک خان و تشکیل نهضت جنگل و رابطه این نهضت با شوروی.]
- [۱۹۷].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۴ (تیر ۱۳۳۵)، ص ۴.۱.
- [۱۹۸].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۵ (تیر ۱۳۳۵)، ص ۴.۱.
- [۱۹۹].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۶ (تیر ۱۳۳۵)، ص ۱.
- [۲۰۰].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۷ (تیر ۱۳۳۵)، ص ۴.۱.
- [۲۰۱].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۲ (۲۲ خرداد ۱۳۳۵)، ص ۱.
- [۲۰۲].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۳ (۲۹ خرداد ۱۳۳۵)، ص ۱.
- [۲۰۳].....: «خوشتاریا میدیوانی»، روئین، دوره ۲، ش ۵۸ (۲ مرداد ۱۳۳۵)، ص ۱. درباره شوروی و نهضت جنگل.]
- [۲۰۴].....: «خیانت»، و باز هم خیانت، بی جا، بی نا، بی تا، ۴۸ ص. (این کتاب، فاقد اطلاعات کتابشناختی است و بطور کلی تحلیلی است در رد احزاب چپ به ویژه حزب توده ایران). نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، حزب توده، نفت شمال.]
- [۲۰۵].....: «خیری، سید محمد: اسلام در چهارده قرن، تهران، نوید، ۱۳۶۳، ۴۱۷ ص. درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان (از ص ۳۴۸ به بعد).]
- [۲۰۶].....: «خیزش خیابانی»، جمهوری اسلامی، ۱۹ فروردین ۱۳۶۱ ش، ص ۳، ۲، ۱۴. لدر رابطه با موقعیت سیاسی ایران قبل از قیام شیخ محمد خیابانی و اثرات این قیام در سیر نهضت اسلامی، جنبش آذربایجان به رهبری خیابانی و جنبش گیلان به رهبری میرزا کوچک خان و خراسان به رهبری محمد تقی خان پسیان.]
- [۲۰۷].....: «داداش زاده، غ، ب: ضررهای نفاق در جنبشهای ملی ایران از نهضت جنگل تا ۲۸ مرداد، تهران، بی نا، ۱۳۵۷ ش، ۱۶۸ ص. (این کتاب، به منظور بررسی ضررهای ناشی از وجود نفاق در سازمانها، به هنگام ایجاد حرکت‌های رهاساز ملی، نوشته شده. نویسنده، در نخستین بخش کتاب، ضمن دست زدن به تحلیلی درباره نهضت جنگل، به صدمات و مضرات ناشی از دودستگی موجود در نهضت - که نهایتاً سبب عدم توفیق و شکست دست‌اندرکاران آن شد - اشاره نموده و گوشه‌هایی از تاریخ گیلان را، در آن برهه ویژه از زمان، بیان می‌دارد (ص ۶۷.۵).]
- [۲۰۸].....: «یک مرد مغرض، تاریخ پرافتخار جنگل را، لوت می‌کند»، گیلان، ماه، دوره ۲، ش ۸۷، ۲۰ شهریور ۱۳۳۰، ص ۲.۱.
- [۲۰۹].....: «یک مرد مغرض، تاریخ پرافتخار جنگل را، لوت می‌کند»، گیلان، ماه، دوره ۲، ش ۸۶، ۱۳ شهریور ۱۳۳۰، ص ۴.۱. پاسخ به اظهارات سید مهدی فرخ، در مجله اطلاعات هفتگی.]
- [۲۱۰].....: «در اطراف یادداشت‌های جناب آقای فرخ، راجع به گیلان»، گیلان، ماه، دوره ۲، ش ۸۸، ۲۷ شهریور ۱۳۳۰، ص ۲.۱. درباره نهضت جنگل.]
- [۲۱۱].....: «در اطراف یادداشت‌های جناب آقای فرخ، راجع به گیلان»، گیلان، ماه، دوره ۴، ش ۸۹، ۳ شهریور ۱۳۳۰، ص ۲.۱. درباره نهضت جنگل.]
- [۲۱۲].....: «درباره میرزا کوچک خان، باید فیلم‌های دیگری ساخت»، کیهان، ۲۳ مرداد ۱۳۶۳ ش، ص ۷. لبررسی و نقد فیلم میرزا کوچک خان.]
- [۲۱۳].....: «درباره میرزا کوچک خان»، فروغ، دوره ۱، ش ۵ (۱۳۰۶)، ص ۱۴۸.
- [۲۱۴].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۴ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۱۵].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۶ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۱۶].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۷ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۸.
- [۲۱۷].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۸ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۱۸].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۰ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۴.
- [۲۱۹].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۱ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۰].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۲ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۱].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۴ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۲].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۵ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۳].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۷ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۴].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۸ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۵].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۱۱ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰.
- [۲۲۶].....: «درس تلخ جنگل»، جمهوری اسلامی، ۲۹ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۱۰. [سلسله مقالات فوق، پیرامون زندگی و مبارزات میرزا کوچک خان و تاریخچه نهضت جنگل، نگاشته شده است.]
- [۲۲۷].....: «دریگشت، محمدرسول: «یادی از میرزا کوچک خان»، کلک، ش ۱ (۱۳۶۹ ش) ش ۱۲/۱، ص ۳۵۸، ۳۶۰.
- [۲۲۸].....: م: احسان الله خان و خالو قربان، آنها که به نهضت خیانت کردند، قم، انتشارات حق، ۱۳۵۸ ش، ۳۱ ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، احسان الله خان، خالو قربان.]
- [۲۲۹].....: دنسترویل: سرکوبگر جنگل (خاطرات ژنرال دنسترویل)، ترجمه حسین انصاری، تهران، فرزاد، بی تا، ۴۹۴ ص. این کتاب، مجموعه‌ای از خاطرات ژنرال دنسترویل انگلیسی است که در آخرین سال جنگ جهانی اول، از سوی دولت انگلیس، مأمور گسترش بساط استعمار در قفقاز و مبارزه علیه کمونیسم در آن منطقه بود. وی، برای اجرای مأموریت خود، نخست وارد

[۲۲۰] ذوقی، ایرج: تاریخ روابط سیاسی ایران و قدرتهای بزرگ، تهران، پاژنگ، ۱۳۶۸ ش، ۵۸۱ ص. کتاب، دربردارنده تاریخ سیاست خارجی ایران، بین سالهای ۱۹۰۰ و ۱۹۲۵ میلادی است، یعنی از پرحادثه ترین سالهای قرن بیستم میلادی؛ و نویسنده، دو رویداد تاریخ گیلان یعنی خیزش مردم گیلان برای دفع استبداد و کسب آزادی و برپایی نهضت جنگل را، مورد بررسی و پژوهش قرار داده است.

[۲۲۱] رئیس نیا، رحیم: «میرزا کوچک خان»، مهد آزادی آدینه (دوره هفتگی)، دوره ۱۶، ش ۴ (۲۲ مهر ۱۳۴۴)، ص ۷۰۶.

[۲۲۲] رئیس نیا، رحیم و عبدالحسین نامور: دو مبارز جنبش مشروطه، تبریز، این سینا، ۱۳۴۸ ش، ۳۲۳ ص. ادرا این کتاب، نویسنده، با توجه به همزمانی قیام مردم گیلان برای دفع استبداد و نهضت جنگل با مبارزات ستارخان و شیخ محمد خیابانی، اطلاعاتی راجع به نهضت و میرزا کوچک خان گزارش شده است.

[۲۲۳] رائین، اسماعیل (۱۲۸۹ - ۱۳۵۸ ش): قیام جنگل (یادداشتهای میرزا اسماعیل جنگلی، خواهرزاده میرزا کوچک خان)؛ با مقدمه و کوشش اسماعیل رائین، تهران، جاویدان، ۱۳۵۵ ش، ۲۶۴ ص.

[۲۲۴]: «راجع به تعقیب جنگلی ها»، ایران، دوره ۱، ش ۴۹ (۶ جمادی الاول ۱۳۳۵)، ص ۱.

[۲۲۵] رحیم زاده صفوی: اسرار سقوط احمدشاه، به کوشش بهمن دهگان، تهران، فردوسی، ۱۳۶۲ ش، ۳۰۸ ص. کتاب، به منظور تفسیر وقایع ایران در محدوده زمانی سقوط احمدشاه قاجار، نوشته شده و با توجه به حساس بودن اوضاع گیلان در این دوره، گزارشهایی درباره نهضت جنگل و شخصیت میرزا کوچک خان و قیام وی، آورده است.

[۲۲۶] رحیم زاده صفوی، علی اصغر: خاطرات رحیم زاده صفوی، اسرار سقوط احمدشاه، به کوشش بهمن دهگان، تهران، فردوسی، ۱۳۶۲ ش، ۳۰۸ + ۷ ص. تاریخ گیلان، احمدشاه قاجار، نهضت جنگل.

[۲۲۷]: «رضاخان قلدر، به دستور انگلیسی ها، قیام آزادبخواهانه گیلان را به خاک و خون کشید»، کتاب دهقان، بی نا، بی تا، بی جا، ص ۲۹ - ۳۰. جمهوری گیلان، نهضت جنگل، میرزا کوچک خان.

[۲۲۸] رضازاده ملک، رحیم: حیدرخان عمواغلی، تهران، دنیا، ۱۳۵۲ ش، ۳۰۹ ص. مضمون، با توجه به حضور حیدرخان عمواغلی در نهضت جنگل، نویسنده، ضمن شرح وقایع زندگی وی، اشاراتی نیز به نهضت داشته و گوشه هایی از تاریخ این نهضت را، مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد.

[۲۲۹] رضازاده ملک، رحیم: حیدرخان عمواغلی (چکیده انقلاب حیدرخان عمواغلی)، تهران، دنیا، ۱۳۵۲ ش، ۳۰۱ ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، احزاب سیاسی.

[۲۳۰] ارواسانی، شاپور: نهضت میرزا کوچک خان جنگلی و اولین جمهوری شورائی در ایران، تهران، چاپخش، ۱۳۶۳ ش، چاپ اول، ۳۴۳ ص. لاین

ایران شد و تصمیم گرفت از طریق گیلان، به ضد انقلابیون مقیم قفقاز، کمک رسانند، در نتیجه در گیلان و در درون نهضت جنگل، دست به فعالیتهایی زد. آن قسمت از خاطرات او - که درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان است - بیانگر گوشه هایی ویژه از تاریخ گیلان می باشد. با توجه به نقش دسترویل در حوادث آن زمان، نقطه نظرها و خاطرات او درباره اوضاع، همزمان با برپایی نهضت جنگل، قابل تامل و خواندنی است.

[۲۳۱] دسترویل. گ. آگرا: خاطرات ژنرال دسترویل، سرکوبگر جنگل، ترجمه حسین انصاری، با مقدمه تحلیلی و فهارس علی دهباشی، تهران، کتاب فرزاد، ۱۳۶۲ ش، ۲۵ + ۴۸۱ ص. نهضت جنگل، اوضاع سیاسی، اوضاع اجتماعی، روابط خارجی، انگلستان، تاریخ معاصر.

[۲۳۲] دولت آبادی، یحیی: تاریخ عصر حاضر یا حیات یحیی، تهران، ابن سینا، ۱۳۳۱ ش، ۴ جلد. جلد ۴، ص ۱۳۳ - ۱۴۹. ادرباره نهضت جنگل.

[۲۳۳] دولت آبادی، یحیی: حیات یحیی، تهران، عطار و فردوسی، چاپ چهارم، ۱۳۶۲ ش، ۴ جلد، ۱۶۱۳ ص. جلد سوم، راجع به اوضاع گیلان در سال ۱۳۲۶ ق (ص ۱۳ - ۱۵)، قیام مردم رشت، در دوران حرکت مردم علیه استبداد صغیر (ص ۶۸) درباره حرکت آزادبخواهان، از رشت به سوی تهران (ص ۱۰۲)، درباره اوضاع گیلان، در رمضان سال ۱۳۲۶ ق. (ص ۱۱۶ - ۱۱۸)، درباره وضع گیلان، در شهر شعبان سال ۱۳۳۲ ق. (ص ۲۶۰ - ۲۶۱)، جلد ۴، درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان (ص ۹۳ - ۹۴، ۱۱۳، ۱۵۱، ۱۶۵، ۱۸۲، ۱۸۳، ۲۴۰، ۲۷۷ - ۲۷۶).

[۲۳۴] دهخدا، علی اکبر: لغت نامه دهخدا، زیر نظر محمد معین و سید جعفر شهیدی، تهران، دانشگاه تهران، چاپ جدید (چاپ دوم)، ۱۳۷۷ ش. جلد ۱۲ (فوج گیلان)، ص ۱۸۶۸۱، ۱۸۶۸۲.

[۲۳۵] دیوسالار، علی: بخشی از تاریخ مشروطیت، تهران، بی نا، ۱۳۳۶ ش، ۱۲۸ ص. نویسنده کتاب، از مبارزان نهضت جنگل است. وی، در این کتاب، به بررسی اوضاع گیلان در دوره مشروطیت و برپایی نهضت جنگل پرداخته است. با توجه به حضور آگاهانه نویسنده - در حوادثی که مورد بحث قرار می گیرد - کتابش، از ارزش والایی برخوردار است.

[۲۳۶] دیوسالار، یحیی: «اتحاد اسلام و پیدایش جنگل»، ارمغان، دوره ۳۴، ش ۸ (آبان ۱۳۴۴)، ص ۳۷۰ - ۳۷۴.

[۲۳۷] دیوسالار، یحیی: «اتحاد اسلام و پیدایش جنگل»، ارمغان، دوره ۳۴، ش ۹ (آذر ۱۳۴۴)، ص ۴۱۶ - ۴۱۸.

[۲۳۸] دیوسالار، یحیی: «اتحاد اسلام و پیدایش جنگل»، ارمغان، دوره ۳۴، ش ۱۰ (دی ۱۳۴۴)، ص ۴۷۰ - ۴۷۲.

[۲۳۹] دیوسالار، یحیی: «اتحاد اسلام و پیدایش جنگل»، ارمغان، دوره ۳۴، ش ۶ (شهریور ۱۳۴۴)، ص ۲۷۱ - ۲۷۴.

[۲۴۰] دیوسالار، یحیی: «اتحاد اسلام و پیدایش جنگل»، ارمغان، دوره ۳۴، ش ۴ و ۵ (تیر و مرداد ۱۳۴۴)، ص ۲۲۴ - ۲۲۸.

[۲۶۳].....: «زندگی بر افتخار دکتر حشمت»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲، ش ۶۰۸ (۴ اردیبهشت ۱۳۳۲)، ص ۲.۱

[۲۶۴].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۷، ش ۱۳۱، ۱۸ آذر ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۶۵].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۷، ش ۱۳۲، ۲۵ آذر ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۶۶].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۷، ش ۱۳۰، ۱۱ آذر ۱۳۳۷، ص ۴.۱
 ادر مورد نهضت جنگل.]

[۲۶۷].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۶، ۷ اردیبهشت ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۶۸].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۷، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۶۹].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۱، ۱۹ اسفند ۱۳۳۷، ص ۲

[۲۷۰].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۷، ۱۳۷ بهمن ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۷۱].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۳، ۱۴ بهمن ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۷۲].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۳۹، ۲۱ بهمن ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۷۳].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۱، ۸ تیر ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۷۴].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۲، ۲۲ تیر ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۷۵].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۳، ۲۹ تیر ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۷۶].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۸، ۴ خرداد ۱۳۳۸، ص ۲

[۲۷۷].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۹، ۱۸ خرداد ۱۳۳۸، ص ۲

[۲۷۸].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۰، ۲۵ خرداد ۱۳۳۸، ص ۲

[۲۷۹].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۷، ش ۱۳۳، ۲ دی ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۸۰].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۷، ش ۱۳۴، ۹ دی ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۸۱].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۵، ۲۳ دی ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۸۲].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۶، ۳۰ دی ۱۳۳۷، ص ۳

[۲۸۳].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۷، ۲ شهریور ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۸۴].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۸، ۱۶ شهریور ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۸۵].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۳، ۱۷ فروردین ۱۳۳۸، ص ۲

[۲۸۶].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۴، ۲۳ فروردین ۱۳۳۸، ص ۲

[۲۸۷].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۵، ۳۱ فروردین ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۸۸].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۴، ۵ مرداد ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۸۹].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۵، ۱۹ مرداد ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۹۰].....: «ژنرال فیداروف»، سایبان، دوره ۸، ش ۱۵۶، ۲۶ مرداد ۱۳۳۸، ص ۳.۲

[۲۹۱].....: «ژولیده»، نامه چنگیز، دوره ۲، ش ۳۳، ۱۲ تیر ۱۳۳۱، ص ۴
 ادر باره محمود سخا زولیده، یکی از افسران ملی نهضت جنگل.]

کتاب، به منظور بررسی چگونگی تاثیر افکار سوسیالیستی و کمونیستی در ایران و تاسیس احزاب طرفدار این افکار در سرزمین ایران، نگاشته شده است. با توجه به اینکه این افکار، در گیلان پیش از نقاط دیگر ایران رواج یافت و در حرکتهای سیاسی این منطقه اثر نهاد، نویسنده عمدتاً نیمی از کتاب خود را، به بررسی اوضاع گیلان تحت تاثیر افکار فوق، اختصاص داده و کوشیده است تا رابطه گسترش این افکار و پیدایی نهضت جنگل را، مورد تحلیل قرار دهد و فعالیت پیروان این افکار را، در درون نهضت بررسی کرده و نتایج حاصل از آن را، روشن نماید.]

[۲۵۱] ژولیده، شاپور: نهضت میرزا کوچک خان و اولین جمهوری شورائی در ایران، تهران، نشر شمع، ۱۳۶۸ ش، ۲۴۳ ص، چاپ دوم.

[۲۵۲].....: «روزنامه ایران»، تهران، شماره ۸، شوال ۱۳۳۸ ش، (۱۴ سرطان ۱۳۹۹)

[۲۵۳].....: روزنامه جنگل (سال اول، ۱۳۳۵ هجری قمری)، تهران، انتشارات مولی، ۱۳۵۷ ش، (چاپ دوم)

[۲۵۴] زاروش، ج. م: نقش فراماسونها، در رویدادهای تاریخی و اجتماعی ایران (جلد دوم: مقابله حکومتگران فراماسونری، با نهضت جنگل و قیام کلنل محمدتقی خان سپیان و فراماسونها و کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان میرنچ]. تهران، نشر آینده، ۱۳۶۱ ش، ۳۲۳ ص. (کتاب به منظور بررسی نقش فراماسونها در تصمیم گیریهای دولتی، برای مقابله با نهضت جنگل و قیام کلنل محمدتقی خان سپیان و نقش آنها در کودتای رضاخان نگاشته شده و حاوی اطلاعات حائز و قابل توجهی درباره نهضت جنگل و قیام مردم گیلان برای کسب است. صفحات ۹۶، ۲۱ به بررسی نهضت جنگل اختصاص دارد.)

[۲۵۵].....: «زیفین خون جوانان جنگلی روزی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲، ش ۲۴، ۴۹۵ (۱۴ آذر ۱۳۳۸)، ص ۴.۱ ادر باره میرزا کوچک خان.]

[۲۵۶].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۰ (۹ آذر ۱۳۲۹)، ص ۴.۱

[۲۵۷].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۱ (۱۶ آذر ۱۳۲۹)، ص ۴.۱

[۲۵۸].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۲ (۲۳ آذر ۱۳۲۹)، ص ۲.۱

[۲۵۹].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۳ (۳۰ آذر ۱۳۲۹)، ص ۴.۱

[۲۶۰].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۴ (۷ دی ۱۳۲۹)، ص ۴.۱

[۲۶۱].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۵ (۲۱ دی ۱۳۲۹)، ص ۲.۱

[۲۶۲].....: «زندگانی بر افتخار میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۷ (۲۸ دی ۱۳۲۹)، ص ۴.۱

- دارد].
- [۳۰۵] سلطان زاده، آ. (آثار): اسناد تاریخی جنبش کارگری، سوسیال دموکراسی و کمونیستی ایران، تهران، نشر جمهوری، ۱۳۵۸ ش، ۱۶۹ ص. [شامل مطالبی درباره نهضت جنگل].
- [۳۰۶].....: «سند دستور جلوگیری از انعقاد مجلس ترحیم میرزا کوچک خان، توسط نخست وزیر وقت»، اطلاعات، ۲۲ خرداد ۱۳۶۴ ش، ص ۱۳ و ۱۴.
- [۳۰۷] سنگوی، رامش: آریامهر، شاهنشاه ایران، ترجمه سیروس صدیق ارشادی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۳ ش، ۴۱۴ ص. [حاوی مطالبی درباره نهضت جنگل، در صفحات ۱۹، ۲۰ به بعد].
- [۳۰۸].....: «سواد تلگراف»، جنگل، دوره ۱، ش ۱ (۱۹ شعبان ۱۳۳۵)، ص ۳، ۲. [متن تلگرافی که هیات اتحاد اسلام گیلان، توسط مستوفی الممانک، برای پادشاه وقت مخابره نموده و خواستار افتتاح فوری دارالشورا شده است].
- [۳۰۹].....: «سواد مکتوب تلگرافی سردار منصور قدیم سپهدار حالیه»، جنگل، دوره ۱، ش ۳ (ششم رمضان ۱۳۳۵)، ص ۴، ۳. [این تلگراف، درباره نطق‌ها و میتینگ‌هایی است که له مشروطیت انجام گرفته و در ضمن، جواب مفاخرالدوله، حکمران گیلان و طوائش نیز، چنان شده است].
- [۳۱۰].....: «سواد مکتوب وزیر داخله متعزل، سردار منصور قدیم، سپهدار حالیه و شاید سپهسالار آینده، به حکومت گیلان و طوائش، آقای حاجی مفاخرالدوله»، جنگل، دوره ۱، ش ۲ (۲۶ شعبان ۱۳۳۵)، ص ۴، ۳. [سواد مکتوبی است که به تاریخ ۱۱ جمادی الاول، از طرف سپهدار اعظم، وزیر داخله سابق، به حکومت گیلان و طوائش نوشته شده و خواستار قلع و قمع جنگلیها گردیده است].
- [۳۱۱].....: «سوالی که قویدل، بارها از خود پرسیده است»، جوانان امروز، ش ۹۲۷، ۱۳ اسفند ۱۳۶۳ ش، ص ۲۸، ۲۹، ۵۴.
- [۳۱۲].....: «سوقات»، جنگل، دوره ۱، ش ۱، ۲۷ (۷ جمادی الثانی ۱۳۳۶)، ص ۸، ۷. [شعر گیلکی، با مطلع: «ای بران جنگلی! چه خوب حجا ورشیدی»، ادبیات جنگلی].
- [۳۱۳].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۴، ۱۳ آبان ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۳۱۴].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۵، ۱۷ آبان ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۳۱۵].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۶، ۲۴ آبان ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۳۱۶].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۷، ۱ آذر ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۳۱۷].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۸، ۸ آذر ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۳۱۸].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹، ۱۹۱، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۳۹، ص ۳، ۲.
- [۲۹۲] سازمان وحدت کمونیستی: در تدارک انقلاب سوسیالیستی، تهران، بی نا، ۱۳۵۷ ش، ۳۵ ص. ۱۰ به بعد [درباره نهضت جنگل].
- [۲۹۳] ساسانی، خان منک: یادبودهای سفارت استانبول، تهران، بابک، ۱۳۵۴ ش، ۳۲۴ ص. [این کتاب، شرح خاطرات خان ملک ساسانی، سفیر ایران در عثمانی، به هنگام اقامتش در استانبول است. وی، در صفحات ۴۰۱ کتابش، خاطرات خود را در بر خورد با میرزا کوچک خان جنگلی، به هنگام عبور از گیلان و عزیمت به عثمانی، ارائه داشته، که خواندنی است].
- [۲۹۴].....: «سالروز شهادت میرزا کوچک خان جنگلی»، نهضت شمال، سال ۷، ش ۳۵۵، آذر ۱۳۶۵ ش، ص ۴.
- [۲۹۵] سایکس، سرپرسی: تاریخ ایران، ترجمه سیدمحمدتقی فخرداعی گیلانی، تهران، علمی، ۱۳۴۳ ش، چاپ سوم، ۲ جلد، ۱۶۷۳ ص. [جلد دوم: قیام مردم رشت، علیه استبداد (ص ۶۴۱-۶۴۲)] قیام مردم رشت علیه روسها در سال ۱۹۱۱ (۶۵۴) اوضاع گیلان در سال ۱۹۱۸ م (ص ۷۴۸) نهضت جنگل (ص ۷۴۸ و ۷۶۱). [۲۹۶] سایکس، سرپرسی: سفرنامه ژنرال سرپرسی سایکس، ترجمه حسین سعادت نوری، تهران، لوحه، ۱۳۶۳ ش، ۴۸۶ ص. [عنوان کتاب: «ده هزار میل در ایران» است. کتاب، حاوی مطالب فراوانی راجع به نهضت جنگل و حرکت مردم گیلان برای کسب آزادی و دفع استبداد است].
- [۲۹۷] سپهر، احمدعلی (مورخ الدوله): «ایران در جنگ بزرگ ۱۹۱۸-۱۹۱۴»، تهران، بی نا، ۱۳۳۶ ش، ۵۱۷ ص. [مصور، ص ۳۸۳، ۳۹۶]. [درباره نهضت جنگل].
- [۲۹۸] سپهر، احمدعلی مورخ الدوله: ایران در جنگ بزرگ، تهران، ادیب، ۱۳۶۲ ش، ۵۶۱ ص. [حاوی مطالبی درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان جنگلی].
- [۲۹۹].....: «ستاره عمر کیهان خاموش شد»، گیلان ما، دوره ۳، ش ۹۸، (۱۳ آذر ۱۳۳۰)، ص ۴، ۱. [شرح حال کیهان، روزنامه نگار و عضو نهضت جنگل].
- [۳۰۰] سرتیپ پور، جهانگیر: نامها و نامدارهای گیلان، رشت، نشر گیلکان، ص ۴۱۰.
- [۳۰۱].....: «سرداده راه آزادی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷ (۲۳ اسفند ۱۳۳۳)، ص ۱، ۶. [درباره میرزا کوچک خان].
- [۳۰۲].....: «سردار خطه ایمان»، شاهد، شماره ۲۵، آذر ۱۳۶۱، ص ۱۲، ۱۳، ۳۴. [تحلیل تشکیل مبارزه و شکست نهضت جنگل، به رهبری میرزا کوچک خان].
- [۳۰۳].....: «سردار رشید، کشته ظلم و خیانت»، آینده سازان، سال ۲، ش ۱۱۴، ۸ آذر ۱۳۶۱ ش، ص ۳۶، ۳۸. [درباره زندگی و مبارزات میرزا کوچک خان].
- [۳۰۴].....: سرود سبز سپهداران، رشت، اداره کل ارشاد اسلامی گیلان، بی نا، ۳۸ ص. [این کتاب، به منظور بررسی شخصیت میرزا کوچک خان جنگلی انتشار یافته و شامل مقاله‌ای در تحلیل شخصیت او و نهضت جنگل، چند قطعه شعر در باب میرزا و جنگل، و قسمتی نیز به «کتابشناسی جنگل» اختصاص

- ص ۳۰۲
[۱۳۱۹].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۲، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۰].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۳، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۱].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۷، ۲۱ تیر ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۱].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۴، ۱۰ خرداد ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۲].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۵، ۱۴ خرداد ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۳].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۶، ۳۱ خرداد ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۴].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۹، ۱ شهریور ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۶].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹۰، ۱۵ شهریور ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۷].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹۱، ۲۹ شهریور ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۲۸].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۰، ۳۰ فروردین ۱۳۳۹، ص ۲.
- [۱۳۲۹].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۷۹، ۲۳ فروردین ۱۳۳۹، ص ۲.
۳. درباره سید جلال چمنی و انقلاب گیلان]
- [۱۳۳۰].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۸۸، ۲۵ مرداد ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۳۱].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹۲، ۵ مهر ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۳۲].....: «سید جلال چمنی»، سایبان، دوره ۹، ش ۹۳، ۱۲ مهر ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۳۳].....: «شرایط صلح جنگلی ها با انگلیس ها»، ایران، دوره ۲، ش ۳۰۲، ۹ ذیحجه الحرام ۱۳۳۶، ص ۳.
- [۱۳۳۴] شریعت گیلانی، محمدباقر: تاریخچه جنگلیان، تهران، مانکن گیلانی مقیم مرکز، ۱۳۳۷ ه.ق. نهضت جنگل].
- [۱۳۳۵] شریف واقفی، مجید: وقتی مارکسیست ها، تاریخ می نویسند، تهران، صادق، ۱۳۵۷ ش، ۱۱۳ ص. این کتاب، که دفتر اولش، تحت عنوان «نهضت انقلابی جنگل» منتشر شده - تحلیلی است از نهضت جنگل، با تکیه بر دیدگاه عقیدتی نویسنده، پس از برخورد درون سازمانی او با سازمان مجاهدین خلق ایران و جدایی مارکسیست ها از آن سازمان].
- [۱۳۳۶] شجاعیان، مصطفی: نگاهی به روابط شوروی و نهضت انقلابی جنگل، تهران، بی نا، ۱۳۴۹ ش، ۵۳۵ ص. این کتاب، به منظور تحلیل روابط دولت تازه بنیاد اتحاد جماهیر شوروی و نهضت جنگل نگاشته شده و از منابع ارزنده در تاریخچه نهضت جنگل به شمار می آید.
- [۱۳۳۷] شجاعیان، مصطفی: نگاهی به روابط شوروی و نهضت انقلابی جنگل، تهران، انقلاب، ۱۳۵۶ ش، ۶+۵۳۵ ص. این کتاب، در سال ۱۳۴۹ ش در تهران
- [۱۳۳۸].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۵، ۲ آبان ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۳۹].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۶، ۱۹ آبان ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۰].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۸، ۳۰ آبان ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۱].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۹، ش ۱۹۹، ۲۹ آذر ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۲].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۹، ۷ آذر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۳].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۳۰، ۱۴ آذر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۴].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۷، ۵ اردیبهشت ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۵].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۸، ۱۲ اردیبهشت ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۶].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۹، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۷].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۴، ۱۶ اسفند ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۸].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۵، ۲۳ اسفند ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۴۹].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۹، ش ۲۰۱، ۴ بهمن ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۰].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۹، ش ۲۰۲، ۱۱ بهمن ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۱].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۳، ۱۸ بهمن ۱۳۳۹، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۲].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۵، ۱۳ تیر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۳].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۶، ۲۰ تیر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۴].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۰، ۲ خرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.
- [۱۳۵۵].....: «شعله های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۱، ۹ خرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲.

- ص ۳۰۲ [۳۵۶] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۲، ۱۶ خرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۵۷] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۳، ۲۳ خرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۵۸] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۴، ۳۰ خرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۵۹] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۹، ش ۲۰۰، ۲۷ دی ۱۳۳۹، ص ۳۰۲ [۳۶۰] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۹، ۷ شهریور ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۱] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۰، ۱۴ شهریور ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۲] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۱، ۲۱ شهریور ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۳] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۲، ۲۸ شهریور ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۴] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۰۶، ۲۹ فروردین ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۵] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۷، ۱۰ مرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۶] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۱۸، ۱۸ مرداد ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۷] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۳، ۱۸ مهر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۸] «شعله‌های خاموش»، سایبان، دوره ۱۰، ش ۲۲۴، ۲۵ مهر ۱۳۴۰، ص ۳۰۲ [۳۶۹] شعله امپرنوش، صادق: تاریخ جنگل، رشت، ناشر: مولف، ۱۳۳۴، ۱۳۴۵، ش ۵، جلد ۶۱۶، ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، خاطرات، اوضاع اجتماعی؛ [۳۷۰] شمیم، علی اصغر: ایران در دوره سلطنت قاجار، تهران، ابن سینا، ۱۳۴۲، ش ۵۵۸، ص. [در این کتاب، در خصوص میرزا کوچک خان و نهضت جنگل، مطالبی گزارش شده است.] [۳۷۱] [شهادت دکتر حشمت]، سایبان، دوره ۸، ش ۱۴۵ (۲۱ فروردین ۱۳۳۸)، ص ۴، ۱. [جریان اعدام دکتر حشمت، از سران نهضت جنگل گیلان؛] [۳۷۲] [شهادت سردار جنگل]، جمهوری اسلامی، ۱۰ آذر ۱۳۶۳، ش ۸، آشنایی با مبارزات میرزا کوچک خان جنگلی؛ [۳۷۳] [شهادت یک طیب مجاهد]، سایبان، دوره ۷، ش ۱۰۳ (۱۶
- اردیبهشت ۱۳۳۷)، ص ۴۰۱. [درباره دکتر حشمت و نهضت جنگل.] [۳۷۴] [شهادت راه آزادی]، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۵، ش ۵۲۰ (۱۱ آذر ۱۳۲۹)، ص ۱. [درباره دکتر حشمت.] [۳۷۵] [شهادت راه آزادی]، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷ (۲۳ اسفند ۱۳۲۳)، ص ۱. [درباره دکتر حشمت.] [۳۷۶] [۳۷۶] شیخ اسلامی، جواد: «ماموریت روستائین، در ایران (فوریه ۱۹۲۱ تا مه ۱۹۲۲)»، یادگارنامه فخرایی، زیر نظر رضا رضازاده لنگرودی. تهران، نشر نو، ۱۳۶۳، ص ۶۶۴-۶۶۳. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، روابط خارجی، روسیه شوروی؛ [۳۷۷] شیخ اسلامی، جواد: «میرزا کوچک خان، رهبر نهضت جنگل»، افزایش نفوذ. (کتاب) تهران، ۱۳۷۰، ص ۹۲، ۵۹. [۳۷۸] شیخ اسلامی، جواد: «میرزا کوچک خان رهبر نهضت جنگل»، تحقیقات اسلامی، ج ۱، ش ۲، ج ۲، ش ۱ (۱۳۶۵/۶)، ص ۱۵۰، ۱۱۵. [۳۷۹] صبوری دیلمی، محمد حسن: نگاهی از درون، به انقلاب مسلحانه جنگل، تهران، بی نا، سهراب صبوری دیلمی، ۱۳۵۸، ش ۱۶۰، ص. [از کتاب «مجموعه ای از یادداشت‌های نویسنده - که از مجاهدین همراه میرزا کوچک خان در نهضت جنگل بوده است و مدتها به عنوان ناظر خرج، در نهضت فعالیت داشته - می باشد. وی، در این کتاب، به تشریح نهضت، از ابتدای برپایی آن، تا ورود بلشویکها و اعلان جمهوری گیلان در رشت، پرداخته و در این کتاب، اوضاع شرق گیلان در دوران برپایی نهضت جنگل، به خوبی گزارش شده است.] [۳۸۰] صدر، محسن: خاطرات صدرا اشراف، تهران، وحید، ۱۳۶۴، ص ۲۴۰. [۳۸۱] صفاری، رحیم: «به یاد قهرمان نهضت جنگل»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷ (۲۳ اسفند ۱۳۲۳)، ص ۱. [درباره میرزا کوچک خان؛] [۳۸۲] صیادی، زهرا: «قیام میرزا کوچک خان، احیاء اسلام به شیوه مسلحانه»، سلام، ۷ آذر ۱۳۷۴، ص ۹، سلام، ۱۳ آذر ۱۳۷۴، ص ۸. [۳۸۳] طاهرزاده بهزاد، کریم: قیام آذربایجان در انقلاب مشروطیت ایران، تهران، اقبال، ۱۳۳۲، ص ۵۲۵. [حاوی مطالبی راجع به ارتباط جنبش جنگل و جنبش آذربایجانی ها.] [۳۸۴] طاهری رشتی، محمدجعفر: شعله شمع جنگل، شمه ای از زندگانی میرزا کوچک خان و شرح حال او، بی جا، علی طاهری، ۱۳۵۱، ش ۱۳۹، ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان؛ [۳۸۵] طاهری رشتی، محمدجعفر: شعله شمع جنگل، (شمه ای از زندگانی میرزا کوچک خان و شرح حال او)، بی جا، علی طاهری، ۱۳۵۹، ش ۱۳۹، ص. [این کتاب، به منظور ارائه تاریخچه ای از زندگانی میرزا کوچک خان جنگلی نوشته شده و در نهایت، به تحلیلی از نهضت جنگل کشیده شده است. در این کتاب، نکات زیبایی درباره تاریخ گیلان، به خوانندگان ارائه گشته است.]

- [۳۸۶] طباطبائی، میراحمد: «ایران‌شناسان شوروی و نهضت جنگل»، یادنامه ابراهیم فخرائی-تهران، ۱۳۶۸ش، ص ۸۶-۹۵.
- [۳۸۷] طباطبائی، میراحمد: «پیام میرزا کوچک خان»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۴۷، ۲۳ اسفند ۱۳۳۳، ص ۲۰۱.
- [۳۸۸] طبری، احسان: «اوضاع ایران در دوران معاصر، بی‌جا، بی‌نا، ۱۳۵۶ش، ص ۱۵۹. لاز ص ۵۰۱ و اطلاعات مختصر و پراکنده در باب نهضت جنگل».
- [۳۸۹] طبری، احسان: «اوضاع ایران در دوران معاصر، تهران، حزب توده ایران، ۱۳۶۰ش، ص ۳۰۳. این کتاب - که جزء دوم از کتاب دوم مجموعه جهان‌بینی‌ها و جنبشهای اجتماعی ایران است - به تحلیلی اجتماعی، از دوران رضاشاه اختصاص داده شد. در صفحات ۱۵۰-۱۵۱ اطلاعاتی درباره نهضت جنگل و در نتیجه، تاریخ گیلان در دهه‌های نخستین قرن ۲۰ میلادی گزارش شده است».
- [۳۹۰] طبری، احسان: «ایران در دو سده واپسین، تهران، حزب توده ایران، ۱۳۶۰ش، ص ۳۰۳. [حواشی مطالبی، درباره حرکت مردم گیلان، برای کسب آزادی و دفع استبداد و نهضت جنگل]».
- [۳۹۱] طبری، احسان: «جهان‌بینی‌ها و جنبشهای اجتماعی در ایران (کتاب دوم، جزء دوم)، جامعه ایران، در دوران رضاشاه (یک تحلیل عمومی)، تهران، انتشارات خلق، ۱۳۵۷ش، ص ۱۵۹. ص ۴۳-۳۱. شامل مطالبی درباره جنگل».
- [۳۹۲]: «طرح مجموعه فرهنگی گیلان: میرزا کوچک خان»، معماری و شهرسازی، دوره ۴، ش ۴۴، آبان، آذر ۱۳۷۲ش، ص ۶۰-۶۳.
- [۳۹۳]: «ظلم و استبداد و تعدی خارجی، باعث شد که نهضت جنگل فراگیر شود»، جوانان امروز، ص ۱۰۲۲، آذر ۱۳۶۵ش، ص ۵۸، ۱۷، ۱۶.
- [۳۹۴] عبداللهی، داریوش: «داستان جنگل، تبریز، انتشارات سرود، [۲۵۳۶] ۱۳۵۶، ص ۳۸. داستان تاریخی - که اقتباسی است از کتاب سردار جنگل میرزا کوچک خان، نوشته ابراهیم فخرائی».
- [۳۹۵] عبداللهی، داریوش: «داستان جنگل، تهران، امیر، ۲۵۳۶ (۱۳۵۶ش)، ۳۸ ص. این کتاب، داستانی است مقتبس از مطالب موجود در کتاب سردار جنگل، نوشته ابراهیم فخرائی، در خلال رویدادهای مشروحه، در این داستان، می‌توان به گوشه‌هایی از تاریخ گیلان پی برد».
- [۳۹۶] عطایی، ع: «میرزا کوچک خان، قربانی توطئه روس، رضاخان و انگلیس»، کیهان، ۱۴ آذر ۱۳۶۱ش، ص ۶، ۱۲. بررسی گوشه‌هایی از چگونگی پیدایش نهضت جنگل، حیات هفت ساله و علل شکست آن».
- [۳۹۷]: «عملیات انگلیس‌ها پس از تخلیه رشت»، جنگل، دوره ۲، ش ۱، ۲۷ شوال ۱۳۳۶، ص ۶۰-۴.
- [۳۹۸]: «عملیات هوایی»، جنگل، دوره ۲، ش ۱، ۲۷ شوال ۱۳۳۶، ص ۷۰-۶. درباره بیماریان شهرهای گیلان، توسط هواپیماهای انگلیسی».
- [۳۹۹] عنایت: «فهرمان جنگل، تهران، عارف، ۱۳۵۹ش، ص ۲۸۶. این کتاب،

- سرگذشت پرماجرایی زندگی میرزا کوچک خان جنگلی است. مولف این کتاب، در صفحات پایانی کتاب خود، نظریات برخی از افراد را، درباره میرزا کوچک خان، و یادداشت‌های پراکنده‌ای در مورد نهضت جنگل، در اختیار خوانندگان کتاب خود می‌گذارد».
- [۴۰۰] عنایت: «فهرمان جنگل، سرگذشت پرماجرایی سردار نام‌آور جنگل، تهران، انتشارات عارف، [بی‌تا]، ص ۲۸۶».
- [۴۰۱]: «غیرممکن، ممکن نیست»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۴، (دوم محرم الحرام ۱۳۳۶)، ص ۴۰۱. «اوضاع ایران و قیام هیئت اتحاد اسلام (جنگلیها)».
- [۴۰۲] فاخرته جونبه، قربان: «مقدمه‌ای بر تشکیل جمهوری شوروی ایران»، گیله، ۱۸ سال، ش ۱، ۲۲ خرداد ۱۳۷۲ش، ص ۸۵، ۲۹.
- [۴۰۳] فخرائی، ابراهیم: «درود بر بزرگ مرد تاریخ کوچک جنگلی فهرمان آزادی»، گیلان ما، دوره ۳، ش ۱۱، ۱۶ آذر ۱۳۶۱، ص ۲۰۱، ۴. لیرامون چگونگی به شهادت رسیدن میرزا کوچک خان، و سرگذشت مخالفان او».
- [۴۰۴] فخرائی، ابراهیم: «سردار جنگل میرزا کوچک خان (۲)، تهران، جاویدان، ۱۳۴۴ش، چاپ اول، رفعی، مصور، چاپ دوم، مرداد ۱۳۴۶ش، چاپ سوم، اسفند ۱۳۴۸ش، چاپ چهارم، شهریور ۱۳۵۱ش، چاپ پنجم، فروردین ۱۳۵۴ش، ص ۲۹۰. «این کتاب، از مهمترین آثار مستند و کامل، درباره نهضت جنگل و شخصیت میرزا کوچک خان است که توسط ابراهیم فخرائی، از همراهان کوچک خان، به رشته تحریر درآمده است».
- فهرست مندرجات: سرآغاز (تقریبات) (ص الف. ک)، مقدمه مولف (ص ۱۵۰-۳)، فصل اول - یک مرادیده آلیست (۳۱-۱۹)، فصل دوم - شخصیت و افکار و اخلاق میرزا کوچک (۳۶-۴۵)، فصل سوم - ایدئولوژی جنگلی‌ها (۴۹-۵۹)، فصل چهارم - فراز و نشیب (۶۳-۷۷)، جنگ داوسار (۶۵)، جنگ کسما (۶۷)، جنگ ماکلوان (۷۴)، جنگ ماسوله (۷۶)، فصل پنجم - توسعه و تکامل (۸۱-۱۰۳)، مستوفی الممالک و سپهسالار (۸۱)، حاجی محسن خان امین‌الدوله (۸۵)، هدیه انورپاشا (۹۰)، تشکیلات جنگل (۹۱)، بازگشت سربازان روس (۹۸)، فصل ششم - نمایندگان سیاسی (۱۰۷-۱۲۶)، نمایندگان دولت در جنگل (۱۰۷)، نمایندگان شوروی در ایران (۱۰۹)، نمایندگان جنگل در قزوین (۱۱۱)، نمایندگان انگلیس و روس در جنگل (۱۱۳)، فصل هفتم - در راه تصرف منابع نفت (۱۲۹-۱۵۷)، استراتژی نظامی انگلیس (۱۲۹)، جنگ منجیل (۱۳۱)، روزنامه جنگل (۱۴۱)، ماجرای یک شیخون (۱۴۹)، معاهده جنگل و انگلیس (۱۵۳)، فصل هشتم - دوران تحول (۱۶۱-۲۲۲)، زمامداری و توفیق‌الدوله (۱۶۱)، تسلیم شدن حاجی احمد کسمایی (۱۷۰)، تخلیه فومنات (۱۷۲)، تسلیم دکتر حشمت (۱۷۷)، اعدام دکتر حشمت (۱۷۸)، سردار معظم خراسانی (۱۸۱)، قرارداد ایران و انگلیس (۱۸۶)، عواقب نفاق (۱۹۵).

فصل نهم - صحنه های تازه (۲۵۴، ۲۲۵) نامه ای از لنکران (۲۲۵) سفر بی نتیجه (۲۲۷) مسئله خواب (۲۳۰) تجاوز شوروی ها به خاک ایران (۲۳۳) اعتراض دولت ایران (۲۳۵) مذاکرات ثمربخش (۲۴۱) ورود جنگلی ها به رشت (۲۴۵) اعلامیه حکومت جمهوری (۲۴۶) در آرامگاه دکتر حشمت (۲۵۰) زمامداران انقلاب (۲۵۱).

فصل دهم - آغاز عملیات (۳۱۲، ۲۵۷) دستورهای محرمانه (۲۶۰) خلع سلاح پادگان رشت (۲۶۱) کودتای سرخ (۲۶۸) کنگره شرق (۲۷۴) نمایندگان جنگل در مسکو (۲۷۹) نامه میرزا کوچک خان به مدیوانی (۲۹۰) پاسخ مدیوانی به میرزا کوچک (۲۹۳) نامه دوم میرزا کوچک به مدیوانی (۲۹۵) پیشروی و عقب نشینی قواء دولت (۳۰۳) نبرد انقلابیون و جنگلی ها (۳۰۲) استاروسلسکی فرمانده نیروی قزاق (۳۰۷) رپرتاژ جریانات چهار ماهه انقلاب (۳۰۹).

فصل یازدهم - توالی وقایع (۳۱۳، ۳۴۹) آشتی سران انقلاب (۳۱۵) یک نامه مهیج (۳۲۸) واقعه ای در فومن (۳۳۰) کودتای حوت ۱۲۹۹ (۳۳۲) احسان الله خان آماده فتح تهران (۳۳۹).

فصل دوازدهم - توافق سیاست شوروی و انگلستان (۳۵۴، ۳۶۲) آنچه بین کینگانو و میرزا گذشت (۳۵۳) نامه سفیر شوروی به کوچک خان (۳۵۶) جواب کوچک خان به سفیر شوروی (۳۶۱).

فصل سیزدهم - حادثه بدفرجام (۳۶۵، ۳۹۴) واقعه ملاسرا (۳۶۵) نماینده خیابانی (۳۷۰) مسلط شدن دولت به اوضاع (۳۷۱) جنگل و سردار سپه (۳۷۵) آخرین نامه و آخرین دیدار (۳۸۳) شعله ای که خاموش شد (۳۸۶).

فصل چهاردهم - سرنوشت سایر سران انقلاب (۳۹۷، ۴۲۳) خالو قربان (۳۹۷) احسان الله خان و حاجی محمد جعفر کنگاوری (۴۱۵) سید جلال چمنی (۴۱۷) حیدر خان عموغلی (۴۲۰) حسن خان کیش دره ای (۴۲۲).

فصل پانزدهم - در حاشیه حوادث (۴۲۷، ۴۶۰) وفیات اعیان (۴۲۷) تاریخ احزاب سیاسی (۴۳۱) ایران در جنگ بزرگ (۴۳۳) کتاب بیرنگ (۴۳۴) قیام کلنل محمد تقی خان (۴۳۵) اطلاعات هفتگی (۴۳۶) تاریخ ۱۸ ساله آذربایجان (۴۳۹) قیام آذربایجان (۴۴۱) تاریخ بیداری ایرانیان (۴۴۲) تاریخ اجتماعی دوره قاجاریه (۴۴۲) روزنامه بسوی آینده (۴۴۴) مجله خواندنیها (۴۴۴) روزنامه دنا (۴۴۸) سیاست شوروی در ایران (۴۵۱) جزوه تاریخ جنگلیان (۴۵۳) مجله اسپار تاکوس (۴۵۴) امپریالیزم انگلیس در ایران و قفقاز (۴۵۷) دیوان عارف (۴۵۸).

فصل شانزدهم - انتقادات و احتجاجات (۴۶۳، ۴۹۰) مجله ارمنان و پاسخی به مقالات آقای دیوسالار (۴۶۳) مجله روشنفکر و جواب نوشته آقای کاظم شاهرخی (۴۶۸) روزنامه بازار و پاسخی به انتقاد آقای کامران فیلسوفی (۴۷۴) مجله تهران مصور و جواب مصاحبه تیمسار سپهبد محمد نجوان (۴۷۹) روزنامه اطلاعات و انتقادی به مقالات «فردی از جنگل» (۴۸۱، ۴۹۰).

[۴۰۵] فخرایی، ابراهیم: سردار جنگل، میرزا کوچک خان، تهران، جاویدان، ۱۳۳۴ش، چاپ اول، ۲۸۸ص. - نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، جنگ جهانی اول]،

[۴۰۶] فخرایی، ابراهیم: سردار جنگل، میرزا کوچک خان، تهران، جاویدان، ۱۳۶۶ش، چاپ یازدهم، ک + ۵۵۹ص. (چاپ یازدهم، آخرین و تازه ترین چاپ کتاب سردار جنگل است که با حواشی و تعلیقات زیاد، همراه می باشد).

[۴۰۷] فخرایی، ابراهیم: سردار جنگل، ویرایش دوم، تهران، جاویدان، ۱۳۶۲ش، ۵۵۹ص، نمونه، عکس.

[۴۰۸] فخرایی، ابراهیم: «سندی منتشر نشده از سردار جنگل»، کیهان فرهنگی، سال ۲، ش ۹، آذر ۱۳۶۴ش، ص ۲۰، ۲۱.

[۴۰۹] فخرایی، ابراهیم: میرزا کوچک خان سردار جنگل، تهران، بی نا، ۱۳۴۴ش، ۳۰۸ص، مصور.

[۴۱۰] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۳۸، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۱۲، ۱۳، ۵۲، ۵۳، ۵۸.

[۴۱۱] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۳۹، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۱۰، ۱۱، ۵۰.

[۴۱۲] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۴۰، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۱۰، ۱۱، ۴۸.

[۴۱۳] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۴۱، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۹، ۴۹.

[۴۱۴] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۴۲، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۱۱، ۴۴، ۴۵. [درباره اوضاع گیلان و نهضت جنگل].

[۴۱۵] فرخ، سید مهدی: «خاطرات سیاسی فرخ»، سپید و سیاه، دوره ۱۲، ش ۴۳، خرداد ۱۳۴۴، صص ۱۴، ۱۵، ۵۷. [اوضاع گیلان و نهضت جنگل].

[۴۱۶] فرخ، سید مهدی خان: «مصاحبه با آقای فرخ»، مجله سپید و سیاه، دهم اردیبهشت ۱۳۴۴ش، شماره ۶۰۷. [درباره نهضت جنگل و میرزا او] اردیبهشت ۱۳۴۴ش، شماره ۶۰۸.

[۴۱۷] فرخ، سید مهدی خان (معتصم السلطنه): «دوران ماموریت در رشت»، اطلاعات هفتگی، سال ۱۱ (اول شهریور ۱۳۳۰ش)، شماره ۵۲۴.

[۴۱۸] فردی، امیرحسین: میرزا کوچک خان جنگلی، تهران، حوزه اندیشه و هنر اسلامی، ۱۳۶۰ش، ۱۴۱ص.

[۴۱۹] فروچی، علی: «نکته هایی درباره مقاله میرزا کوچک خان جنگلی»، تحقیقات اسلامی، سال ۲، ۱۳۶۶ش، ش ۲، صص ۱۴۸، ۱۴۲.

[۴۲۰] فرید، ناصر: عصر استعمار زدائی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۷ش، ۱۸۵ص، صص ۱۴۸، ۱۷۰. [درباره نهضت جنگل].

[۴۲۱] فولادزاده، عبدالامیر: شهید میرزا کوچک خان جنگلی، تهران، اعلمی، ۱۳۵۴ش، ۳۶ص. مصور. (سری سرگذشت شهدای اسلام از روحانیت شیعه، برای کودکان و نوجوانان).

[۴۲۲] قربانی، رضا: «کوچک جنگلی»، نوروز ایران، دوره ۳، ش ۲، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۳۴، ص ۲.

فصل نهم - صحنه های تازه (۲۵۴، ۲۲۵) نامه ای از لنکران (۲۲۵) سفر بی نتیجه (۲۲۷) مسئله خواب (۲۳۰) تجاوز شوروی ها به خاک ایران (۲۳۳) اعتراض دولت ایران (۲۳۵) مذاکرات ثمربخش (۲۴۱) ورود جنگلی ها به رشت (۲۴۵) اعلامیه حکومت جمهوری (۲۴۶) در آرامگاه دکتر حشمت (۲۵۰) زمامداران انقلاب (۲۵۱).

فصل دهم - آغاز عملیات (۳۱۲، ۲۵۷) دستورهای محرمانه (۲۶۰) خلع سلاح پادگان رشت (۲۶۱) کودتای سرخ (۲۶۸) کنگره شرق (۲۷۴) نمایندگان جنگل در مسکو (۲۷۹) نامه میرزا کوچک خان به مدیوانی (۲۹۰) پاسخ مدیوانی به میرزا کوچک (۲۹۳) نامه دوم میرزا کوچک به مدیوانی (۲۹۵) پیشروی و عقب نشینی قواء دولت (۳۰۳) نبرد انقلابیون و جنگلی ها (۳۰۲) استاروسلسکی فرمانده نیروی قزاق (۳۰۷) رپرتاژ جریانات چهار ماهه انقلاب (۳۰۹).

فصل یازدهم - توالی وقایع (۳۱۳، ۳۴۹) آشتی سران انقلاب (۳۱۵) یک نامه مهیج (۳۲۸) واقعه ای در فومن (۳۳۰) کودتای حوت ۱۲۹۹ (۳۳۲) احسان الله خان آماده فتح تهران (۳۳۹).

فصل دوازدهم - توافق سیاست شوروی و انگلستان (۳۵۴، ۳۶۲) آنچه بین کینگانو و میرزا گذشت (۳۵۳) نامه سفیر شوروی به کوچک خان (۳۵۶) جواب کوچک خان به سفیر شوروی (۳۶۱).

فصل سیزدهم - حادثه بدفرجام (۳۶۵، ۳۹۴) واقعه ملاسرا (۳۶۵) نماینده خیابانی (۳۷۰) مسلط شدن دولت به اوضاع (۳۷۱) جنگل و سردار سپه (۳۷۵) آخرین نامه و آخرین دیدار (۳۸۳) شعله ای که خاموش شد (۳۸۶).

فصل چهاردهم - سرنوشت سایر سران انقلاب (۳۹۷، ۴۲۳) خالو قربان (۳۹۷) احسان الله خان و حاجی محمد جعفر کنگاوری (۴۱۵) سید جلال چمنی (۴۱۷) حیدر خان عموغلی (۴۲۰) حسن خان کیش دره ای (۴۲۲).

فصل پانزدهم - در حاشیه حوادث (۴۲۷، ۴۶۰) وفیات اعیان (۴۲۷) تاریخ احزاب سیاسی (۴۳۱) ایران در جنگ بزرگ (۴۳۳) کتاب بیرنگ (۴۳۴) قیام کلنل محمد تقی خان (۴۳۵) اطلاعات هفتگی (۴۳۶) تاریخ ۱۸ ساله آذربایجان (۴۳۹) قیام آذربایجان (۴۴۱) تاریخ بیداری ایرانیان (۴۴۲) تاریخ اجتماعی دوره قاجاریه (۴۴۲) روزنامه بسوی آینده (۴۴۴) مجله خواندنیها (۴۴۴) روزنامه دنا (۴۴۸) سیاست شوروی در ایران (۴۵۱) جزوه تاریخ جنگلیان (۴۵۳) مجله اسپار تاکوس (۴۵۴) امپریالیزم انگلیس در ایران و قفقاز (۴۵۷) دیوان عارف (۴۵۸).

فصل شانزدهم - انتقادات و احتجاجات (۴۶۳، ۴۹۰) مجله ارمنان و پاسخی به مقالات آقای دیوسالار (۴۶۳) مجله روشنفکر و جواب نوشته آقای کاظم شاهرخی (۴۶۸) روزنامه بازار و پاسخی به انتقاد آقای کامران فیلسوفی (۴۷۴) مجله تهران مصور و جواب مصاحبه تیمسار سپهبد محمد نجوان (۴۷۹) روزنامه اطلاعات و انتقادی به مقالات «فردی از جنگل» (۴۸۱، ۴۹۰).

[۴۰۵] فخرایی، ابراهیم: سردار جنگل، میرزا کوچک خان، تهران، جاویدان، ۱۳۳۴ش، چاپ اول، ۲۸۸ص. - نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، جنگ جهانی اول]،

به تاریخ گیلان پرداخته است].

[۴۳۵] کرزن، جرج ن: **ایران و قضیه ایران**، ترجمه وحید مازندرانی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۰ ش، ۲ جلد، ۱۵۰۰ ص. [کتاب، اثر جرج ناتانیل کرزن انگلیسی (۱۹۲۳، ۱۸۵۹) است که دیدگاه‌های ویژه‌ای را در تحلیل نهضت جنگل ارائه کرده است].

[۴۳۶] کشاورز، فتح‌الله: **نهضت جنگل و اتحاد اسلام**، اسناد محرمانه و گزارشها، تهران، سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۷۱ ش، چاپ اول، وزیری، نمونه اسناد تصویری، ۲۱۲ ص. [اسناد تاریخی نهضت جنگل از سال ۱۳۲۸ ه. ق. تا ۱۳۴۰ ه. ق.، ۱۳۰۱ ش.، ۱۳۰۷ ش.، ۱۳۲۱ ش.].

[۴۳۷] کفدراسیون محصلین و دانشجویان ایرانی (برای احیای سازمان واحد جنبش دانشجویان): **«مبارزه دوشمی»**، در جنبش مردم: جنبش تنباکو، جنگل، دموکراسیسم و لیبرالیسم (سه مقاله از رزم دانشجویان، تهران، حقیقت، بی تا، ۸۹ ص. **نهضت جنگل**، جمهوری گیلان].

[۴۳۸] کوچکیور، صادق (۱۳۷۵، ۱۳۵۵ ش): **نهضت جنگل و اوضاع فرهنگی، اجتماعی گیلان و قزوین**، صادق کوچکیور، به کوشش محمدتقی میرابوقاسمی، رشت، گیلکان، ۱۳۶۱ ش.، ۹۳ ص.

[۴۳۹] کوچکیور، صادق: **«خطابه آرو»**، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۴، ۲۴ ش، ۴۶۷، ۱۰ آذر ۱۳۲۷، ص ۱، ۴. [خطابه‌ای که کوچکیور در آرو، از محال تنکابن، در اردیبهشت ۱۲۹۸، برای حفظ روحیه نفرات خسته و گرسنه و محصور خود ایراد نمود].

[۴۴۰]: **«کوچک جنگلی»**، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۶، ۲۶ ش، ۵۷۲، ۱۱ آذر ۱۳۳۱، ص ۱، ۴. [درباره میرزا کوچکیور خان].

[۴۴۱]: **«کوچک جنگلی»**، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۴، ۲۴ ش، ۴۶۷، ۱۰ آذر ۱۳۲۷، ص ۱. [درباره میرزا کوچکیور خان].

[۴۴۲] کوچکیور، صادق: **«تمنا»**، جنگل، دوره ۱، ش ۲۴، ۲۳ ربیع‌الثانی ۱۳۳۶، ص ۷. [درخواست کوچکیور خان، برای اینکه وی را از القاب و عناوین معموله - که غالباً تمایل به آنها تولید مفاسد می‌کند - معاف دارند].

[۴۴۳] کوچکیور، صادق: **«اسناد و نوشته‌های تاریخی»**، فروغ، ۱، صص ۱۲۴، ۱۲۳. [اسناد مبادله شده میان میرزا کوچکیور خان و کیکاوین کوف].

[۴۴۴] کی‌آرش، ساسان: **«میرزا کوچکیور خان جنگلی، تقاضا از جوانان و آزادیخواهان گیلان»**، ایرانشهر، سال ۳، ۱۳۰۴ ش.، صص ۵۰۷، ۵۱۰.

[۴۴۵] کینگری، ثابت، اصغر: **«نقش روزنامه جنگل در نهضت جنگل»**، تحول، ش ۲۰، ۱۹ آذر ۱۳۷۱ ش.، ص ۲، ۴.

[۴۴۶] گروگان، حمید: **حماسه میرزا کوچکیور**، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۴ ش.، ۱۵۵ ص. [مصور. این کتاب، به منظور تحلیل نهضت جنگل و بررسی قیام میرزا کوچکیور خان جنگلی نگاشته شده است. نویسنده، با تکیه بر تفکری ویژه، برای دستیابی به هدف، به کوشش پرداخته است و تا حدی موفق است. در پایان مطالب این کتاب، تصاویری از چند تن از شخصیت‌های نهضت جنگل،

[۴۲۳] قربانی، رضا: **«کوچک جنگلی»**، نوروز ایران، دوره ۳، ش ۳، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۲۴، ص ۵.

[۴۲۴] قزوینی، محمد: **«وفیات اعیان» (درباره حیدر خان عموغلی)**، مجله یادگار، شماره ۵، سال ۳، ص ۴۰ به بعد.

[۴۲۵]: **«قشون روس رجعت می‌کند»**، جنگل، دوره ۱، ش ۲۳، دهم ربیع‌الثانی ۱۳۲۶، صص ۵۱. [درباره مراجعت قشون روس از گیلان، و مذاکرات نمایندگان هیات اتحاد اسلام و رئیس قشون روسی در شهر رشت].

[۴۲۶]: **«قول رافع لزم است، عطف بماسوق»**، جنگل، دوره ۱، ش ۱۱، دهم ذیحجه الحرام ۱۳۲۵، صص ۵۱. [انتقاد به رفتار قشون روسیه، علیرغم ملاقات‌های دوستانه‌ای که بین نمایندگان هیات اتحاد اسلام و صاحب‌منصبان روسی در فومن، صورت گرفته بود].

[۴۲۷]: **«قویدل: میرزا کوچکیور خان یک فیلم خوب تاریخی است» (مصاحبه)**، کیهان، ۱۴ شهریور ۱۳۶۳ ش.، ص ۱۸. [گفتگو با امیر قویدل سازنده فیلم میرزا کوچکیور خان، درباره چگونگی تهیه این فیلم].

[۴۲۸]: **«فهرمان انقلاب جنگل»**، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۴۳۶، ۱۲ آذر ۱۳۲۶، ص ۱. [درباره میرزا کوچکیور خان].

[۴۲۹]: **«قیام جنگل و انقلاب گیلان»**، سالنامه حزب توده ایران، ۱۳۴۹ ش.، صص ۱۵۲، ۱۵۳. [این سالنامه، به مناسبت پنجاهمین سالگرد حزب کمونیست ایران و سی‌امین سالگرد حزب توده ایران (حزب طبقه کارگر) منتشر شده است].

[۴۳۰]: **«قیام میرزا برای اسلام بود» (مصاحبه)**، اطلاعات، ۱۱ آذر ۱۳۶۳ ش.، ص ۸. [مصاحبه با حجه‌الاسلام احسان بخش، درباره نهضت میرزا کوچکیور خان و قیام جنگل].

[۴۳۱] کاتوزیان، محمدعلی (همایون): **«اقتصاد سیاسی ایران، از مشروطیت تا سقوط رضاشاه»**، ترجمه محمدرضا نفیسی، تهران، پایروس، ۱۳۶۶ ش.، ۲۳۹ ص. [در این کتاب، تحلیل جامعی از نهضت جنگل (صص ۱۰۷-۱۱۰) آمده است].

[۴۳۲]: **«کارهای ایران»**، جنگل، دوره ۱، ش ۱۵، غره شوال ۱۳۳۵، صص ۴، ۳. [ترجمه مقاله روزنامه «نبی اقبال» چاپ بادکوبه در خرم‌مضان ۱۳۳۶ ش، ۶۳۵، درباره اوضاع جنگل گیلان].

[۴۳۳] کامرانیان، عباسعلی: **«حماسه سبز جنگل»**، کیهان، ۱۱ آذر ۱۳۷۱ ش.، ص ۶.

[۴۳۴] کتابی، احمد: **سرزمین میرزا کوچکیور خان: پژوهشی درباره گیلان زمین و تاریخ اجتماعی و اقتصادی آن**، بانگ‌رشی بر نهضت جنگل، با مقدمه از ابراهیم فخرایی، تهران، معصومی، رجایی، ۱۳۶۲ ش.، ۱۳۶ ص. [نقشه، نمودار، جدول. این کتاب - که به منظور پژوهشی درباره گیلان، نوشته شده - بخشی از رساله دکترای نویسنده، در رشته اقتصاد است و به همین خاطر، اطلاعات جالبی در مورد جغرافیای گیلان به همراه دارد. وی، از ابتدای نهضت جنگل،

به خوانندگان ارائه گشته است.]

[۴۴۷] گروه تاریخ دفتر تحقیقات و برنامه ریزی و تألیف کتب درسی. تاریخ معاصر ایران [سال سوم دبیرستان]، تهران، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۴ ش.، ص ۱۲۷.

[۴۴۸] گلشنی، عبدالکریم: «سندی درباره جنبش جنگل»، مطالعات تاریخی، سال ۲ (۱۳۶۹ ش.)، صص ۳۳۵-۳۳۹.

[۴۴۹] گلشنی، عبدالکریم: «نهضت میرزا کوچک خان جنگلی» (کتاب)، کیهان فرهنگی، سال ۳، ش ۹، آذر ۱۳۶۵ ش.، صص ۲۳-۲۴، ۲۵.

[۴۵۰] گلشنی، عبدالکریم: «نهضت میرزا کوچک خان جنگلی [از شاپور رواسانی]»، کیهان فرهنگی، سال ۳، ش ۹، صص ۲۳-۲۵.

[۴۵۱] گلمکانی، هوشنگ: «نیمی از الهام!»، فیلم، سال ۲، ش ۱۷، مهر ۱۳۶۳ ش.، صص ۳۵-۳۶. نقد و بررسی فیلم میرزا کوچک خان، به کارگردانی امیر قوبدل.

[۴۵۲].....: «گیلانی فدائی شاه است»، جنگل، دوره ۱، ش ۲۷، ۷ جمادی الثانی ۱۳۳۶، ص ۴۰۱. درباره اوضاع سیاسی ایران و دسایس انگلستان و انتقاد از درباریان. در مقاله آمده است: شاه (احمدشاه) از حال بیچارگان آگاه نیست یا که آگاهان ملت راه بسویش راه نیست.]

[۴۵۳] گیلک، محمدعلی: تاریخ انقلاب جنگل، رشت، نشر گیلکان، ۱۳۷۱ ش.، ص ۵۹۸، مصور، نمونه. نشر گیلکان، تاریخ، ش ۱۱.]

[۴۵۴] لوسزور، امیل: دیکتاتوری و سقوط سید ضیاء الدین، تهران، روزنامه آذیر، ۱۳۲۲ ش.، ص ۲۱. [در این کتاب، مطالبی درباره نهضت جنگل آمده است.]

[۴۵۵].....: «ما بد عهد نیستیم»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۵، ۲۳ محرم ۱۳۳۶، صص ۱-۵. [پاسخ به روزنامه روسکو و اسلوی روسیه، توضیح درباره سیاست جنگلیها.]

[۴۵۶].....: «ما حق دفاع داریم»، فوق العاده جنگل، رمضان ۱۳۳۶. [بیانیه کمیته اتحاد اسلام گیلان، درباره علل قیام گیلان.]

[۴۵۷].....: «مبارزه دو مشی، در جنبش مردم، جنبش تنباکو، جنگل، دموکراتیسم و لیبرالیسم، تهران، حقیقت، بی تا. ص ۹۰. این کتاب، تحلیل نامه ای است که از سوی سازمان رزم دانشجویی، به منظور بررسی دو جنبش تنباکو و جنگل نگاشته شده است. نیمه دوم این کتاب، به تحلیل نهضت جنگل اختصاص یافته و تحلیلی عقیدتی از دیدگاه نویسندگان کتاب، درباره این حرکت مردمی برپاخاسته از گیلان، به شمار می رود و اطلاعاتی درباره تاریخ گیلان، به همراه دارد.]

[۴۵۸] متونی، عبدالله: «یاد سبز»، شکوفه، سال ۱، ش ۲، پاییز ۱۳۷۳ ش.، صص ۳۴-۳۷.

[۴۵۹] مجاهد: «برای رفع اشتباه، شمه ای از سرگذشت مرحوم کوچک جنگلی»، روئین، دوره ۳، ش ۸۴، بهمن ۱۳۳۵ ش.، صص ۴، ۱.

[۴۶۰] مجاهد: «برای رفع اشتباه، شمه ای از سرگذشت مرحوم کوچک جنگلی»، روئین، دوره ۳، ش ۸۵، بهمن ۱۳۳۵ ش.، صص ۴، ۱.

[۴۶۱] مجاهد: «برای رفع اشتباه، شمه ای از سرگذشت مرحوم کوچک جنگلی»، روئین، دوره ۳، ش ۸۱، دی ۱۳۳۵ ش.، صص ۴، ۱.

[۴۶۲] مجاهد: «برای رفع اشتباه، شمه ای از سرگذشت مرحوم کوچک جنگلی»، روئین، دوره ۳، ش ۸۲، دی ۱۳۳۵ ش.، صص ۴، ۱.

[۴۶۳] مجاهد: «برای رفع اشتباه، شمه ای از سرگذشت مرحوم کوچک جنگلی»، روئین، دوره ۳، ش ۸۳، دی ۱۳۳۵ ش.، صص ۴، ۱.

[۴۶۴].....: «مجموعه خاطرات وحید، تهران، نشر ایران، ۱۳۶۳ ش.، ۲ جلد، ۱۲۹۰ ص. این کتاب، مجموعه ای از مقالات مجله «خاطرات وحید» است که بین ۱۵ آبان ۱۳۵۰ تا ۱۵ مهر ۱۳۵۱ در ۱۲ شماره انتشار یافت. در مقالات متعددی این مجموعه، درباره نهضت جنگل و وقایع گیلان اطلاعاتی مستند، ارائه شده است.]

[۴۶۵] مخبر السلطنه، حاج مهدیقلی هدایت: «خاطرات و خطرات»، تهران، زوار، ۱۳۶۳ ش.، چاپ چهارم، ۵۶۲ ص. [نهضت میرزا کوچک خان (از ص ۳۱۰-۳۱۲)، عبور کودتاچیان، به فرماندهی رضاخان از رشت (ص ۳۲۶)، اغتشاش رشت، در زمان نخست وزیری قوام (ص ۳۳۰)، حوادث گیلان در سال ۱۳۰۰ ش. (ص ۳۴۰ به بعد).]

[۴۶۶] مخبر السلطنه هدایت: گزارش ایران، قاجاریه و مشروطیت، به اهتمام محمدعلی صوتی، تهران، نشر نقره، چاپ دوم ۱۳۶۳ ش.، ۴۳۶ ص. [حاوی مطالبی درباره وقایع گیلان، مشروطیت گیلان و حوادث جنگل.]

[۴۶۷] د: احسان الله خان و خالو قربان، قم، حق، بی تا، ۳۱ ص. این کتاب، به منظور ارائه اسنادی برای اثبات خیانت احسان الله خان و خالو قربان از یاران میرزا کوچک خان به وی و نهضت جنگل، نگاشته شده و نویسنده آن کوشیده تا با بررسی عمکرد آنان، تحلیلی از روند انقلابی و نهضت حرکتیهای ضد انقلابی احسان الله خان و خالو قربان، به خوانندگان کتابش ارائه دهد.]

[۴۶۸] مدنی: «آنانکه در ره وطن، از جان گذشته اند، ایران ز خونشان شده آباد، زنده باد»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۹، ش ۶۵۷، ۹ آذر ۱۳۳۴، ص ۱. [درباره میرزا کوچک خان.]

[۴۶۹] مدنی، سید جلال الدین: تاریخ سیاسی معاصر ایران (ج ۱)، قم، دفتر انتشارات اسلامی، وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ سوم، صص ۶۲، ۱۲۲، ۱۴۴، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۸۳.

[۴۷۰] مدنی، سید جلال الدین: تاریخ سیاسی معاصر ایران، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۱ ش.، ۲ جلد، ۸۷۵ ص. [در این کتاب، حرکت مردم گیلان برای فتح تهران و نابودی استبداد (ج ۱: ص ۶۳) نهضت جنگل (ج ۱: صص ۸۳-۸۶) به شکل تحلیلی گزارش شده است.]

[۴۷۱] مدوانی: «مراسله جوابیه مدوانی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۰۲، ۲۴ دی ۱۳۳۲، ص ۱. [پاسخ مدوانی نماینده فوق العاده مسکو به کوچک خان، مورخه ۱۷ ذی قعدة ۱۳۳۸.]

- [۴۸۶] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۷، شهریور ۱۳۳۸ ش، صص ۴۰۱.
- [۴۸۷] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۸، شهریور ۱۳۳۸ ش، صص ۴۰۱.
- [۴۸۸] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۹، شهریور ۱۳۳۸ ش، صص ۴۰۱.
- [۴۸۹] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۴، مرداد ۱۳۳۸ ش، صص ۳۰۱.
- [۴۹۰] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۵، مرداد ۱۳۳۸ ش، صص ۳۰۱.
- [۴۹۱] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۵۶، مرداد ۱۳۳۸ ش، صص ۴۰۱.
- [۴۹۲] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۶۰، مهر ۱۳۳۸ ش، صص ۲۰۱.
- [۴۹۳] ملک زاده، عبدالحسین: «ابراهیم فخرایی»، سایبان، دوره ۱۸، ش ۱۶۱، مهر ۱۳۳۸ ش، صص ۲۰۱.
- [۴۹۴] ملک زاده، عبدالحسین: «اسماعیل دهقان»، سایبان، دوره ۷، ش ۹۷، اسفند ۱۳۳۶، صص ۲۰۱.
- [۴۹۵] ملک زاده، عبدالحسین: «پای گستاخ منه بر در کاشانه عشق، سر منصور بود کنگره خانه عشق: شهادت دکتر حشمت»، سایبان، دوره ۶، ش ۵۶، اردیبهشت ۱۳۳۶، صص ۴۰۱.
- [۴۹۶] ملک زاده، عبدالحسین: «میرزا کوچک خان سردار جنگل»، سایبان، دوره ۱۵، ش ۱۷، اسفند ۱۳۳۴ ش، صص ۴۰۱. نقد کتاب میرزا کوچک خان سردار جنگل، نوشته ابراهیم فخرایی.
- [۴۹۷] ملک زاده، عبدالحسین: «میرزا کوچک خان سردار جنگل»، سایبان، دوره ۱۵، ش ۱۵، اسفند ۱۳۳۴ ش، صص ۴۰۱. نقد کتاب میرزا کوچک خان سردار جنگل، نوشته ابراهیم فخرایی.
- [۴۹۸] ملک زاده، مهدی: تاریخ انقلاب مشروطیت ایران، تهران، ابن سینا، جلد ۵، از صفحه ۱۲۹، ۱۷۹، درباره انقلاب رشت و نهضت جنگل.
- [۴۹۹] ملک زاده، مهدی: تاریخ انقلاب مشروطیت ایران، تهران، محمد علی علمی، چاپ دوم، ج ۱، ص ۱۰۵۲.
- [۵۰۰] ملیکف، اس: استقرار دیکتاتوری رضاخان در ایران، ترجمه سیروس ایزدی، تهران، شرکت سهامی کتابهای جیبی، ۱۳۵۸ ش، ۱۲۸ ص. (در این کتاب، اطلاعاتی درباره نهضت جنگل، گسترش افکار کمونیستی و سوسیالیستی در گیلان، مقاومت مردم گیلان در مقابل استبداد آمده است).
- [۵۰۱] منتظری، محمد: «رمز پیروزی»، کیهان، ۷ تیر ۱۳۶۲ ش، صص ۷، ۶.
- تحلیلی از شرایط سیاسی، اجتماعی تاریخ ایران و استفاده از تجربیات انقلاب مشروطه، نهضت جنگل و... .
- [۴۷۲] مدیر حلاج، ح: کتاب تاریخ نهضت ایران، تهران، علی اکبر سلیمی، ۱۳۱۲ ش، ۱۶۷ ص. نویسنده، به تحلیل وقایع نهضت مشروطه و نهضت جنگل توجه کرده و مطالبی، راجع به قیام میرزا کوچک خان گزارش کرده است.
- [۴۷۳] مراد، آ، الگار، حامد، برک، ن، عزیز احمد: نهضت بیدارگری در جهان اسلام، ترجمه سید محمد مهدی جعفری، تهران، شرکت سهامی انتشار، صص ۱۰۹، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۱.
- [۴۷۴]: «مرحوم کوچک جنگلی یکی از جانبازان رشیدی بود که...»، گیلان ما، ش ۴، ۱۷ آذر ۱۳۳۸، صص ۴، ۱.
- [۴۷۵]: «مرگ یک شاعر آزادخواه»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۹۶، ۱۹ تیر ۱۳۲۵، ص ۱. درباره اسماعیل دهقان، شاعر و مجاهد جنگل.
- [۴۷۶] مستوفی، عبدالله: شرح زندگانی من، تهران، زوار، ۱۳۳۳ ش، ج ۳، ص ۳۶۰.
- [۴۷۷]: «مصاحبه اختصاصی با استاد ابراهیم فخرایی»، ابرار، ۱۷ آذر ۱۳۶۴ ش، ص ۳.
- [۴۷۸] مظفری، رضا: مشاهیر گیلان (۱)، با مقدمه حسن مظفری، رشت، دانشگاه گیلان، ۱۳۷۷ ش، چاپ دوم با تجدید نظر، صص ۲۴۶، ۲۵۹. زندگینامه میرزا کوچک خان جنگلی.
- [۴۷۹] مظفری، محمدولی: «هیبت»، گیلان شناسی، رشت، ۱۳۶۶ ش، صص ۲۳۹، ۲۲۸. (درباره یکی از مبارزان نهضت به نام هیبت).
- [۴۸۰]: «مکتوب از رشت»، ایران، دوره ۱، ش ۲۶، ربیع الثانی ۱۳۳۵، ص ۱. درباره نهضت جنگل.
- [۴۸۱]: «مکتوب از لاهیجان»، جنگل، دوره ۱، ش ۱۴، دوم محرم الحرام ۱۳۳۶، ص ۴، ۶. درباره اوضاع سیاسی و اجتماعی لاهیجان.
- [۴۸۲]: «مکتوب وارده»، جنگل، دوره ۱، ش ۳، ششم رمضان ۱۳۳۵، صص ۵، ۴. گزارشی است به امضای ا. ق. م درباره اوضاع سیاسی و اجتماعی لاهیجان.
- [۴۸۳] مکی، حسین: زندگی سیاسی سلطان احمد شاه، تهران، امیرکبیر، چاپ سوم، ۱۳۶۲ ش، ۵۴۵ ص. (این کتاب، شرح مبسوطی راجع به نهضت جنگل دارد و نویسنده، نهضت جنگل را، در صفحات فراوانی مورد بحث و بررسی قرار داده است. وی در صص ۱۰۶، ۱۱۰، نیز، متن دو نامه از وثوق الدوله به میرزا کوچک و پاسخ میرزا را به آن نامه، نقل کرده که حاوی اطلاعاتی جالبی درباره اوضاع گیلان هستند).
- [۴۸۴]: «ملاقات مخبر ما با آقای سردار فاخر»، ایران، دوره ۴، ش ۷۲۲، ۲۳ تیر ۱۳۳۸، صص ۲، ۱. (سفر سردار فاخر به دستور دولت به رشت، برای ملاقات با میرزا کوچک خان. جدا شدن میرزا کوچک خان از کمونیستها و مطالب دیگر).
- [۴۸۵] ملک آرمند: «دکتر حشمت چگونه مردانه جان سپرد؟»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۳، اردیبهشت ۱۳۳۲، صص ۲۰۱، ۴.

دوره ۲، ش ۱۷، ۲۷ بهمن ۱۳۳۱، ص ۲.
 [۵۱۹] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۹، ۱۱ اسفند ۱۳۳۱، صص ۲.۱.
 [۵۲۰] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۰، ۱۸ اسفند ۱۳۳۱، صص ۳.۱.
 [۵۲۱] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۱، ۳ فروردین ۱۳۳۲، صص ۳.۲.
 [۵۲۲] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۲، ۱۴ اردیبهشت ۱۳۳۲، ص ۲.
 [۵۲۳] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۳، ۲۳ اردیبهشت ۱۳۳۲، ص ۲.
 [۵۲۴] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۴، ۱۵ تیر ۱۳۳۲، ص ۲.
 [۵۲۵] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۲۵، ۱۱ مرداد ۱۳۳۲، صص ۳.۲.
 [۵۲۶] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۳، ش ۲۶، ۱۵ مهر ۱۳۳۲، صص ۳.۲.
 [۵۲۷] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۳، ش ۲۷، ۳۰ مرداد ۱۳۳۳، ص ۳.۱.
 [۵۲۸] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۳، ش ۲۸، ۲۵ بهمن ۱۳۳۳، ص ۳.۱.
 [۵۲۹] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۳، ش ۲۹، ۱۶ اسفند ۱۳۳۳، ص ۳.۱.
 [۵۳۰] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۳، ش ۳۰، ۱۱ خرداد ۱۳۳۳، ص ۲.۱.
 [۵۳۱] مهرنوش، صادق: تاریخ جنگل، رشت، کتابفروشی مزده، ۱۳۳۴، ش ۵، جلد ۶۱۶، ص ۱۶. این کتاب، مجموعه ای از خاطرات صادق مهرنوش است، داشته و از شاهدان نهضت به حساب می آید. این کتاب، بین سالهای ۱۳۳۴ تا ۱۳۴۵، در رشت چاپ و منتشر شد و با توجه به حضور نویسنده در مناجرها، مستند و بسیار خواندنی است.
 [۵۳۲] میرابوالقاسمی، سید محمدتقی: «در باره سردار جنگل» (کتاب) سردار جنگل، ابراهیم فخرایی، تهران، جاویدان، ۱۳۵۴، ص ب. ج. - ادامه ای از رشت، در تاریخ ۱۴۴/۶/۲۱.
 [۵۳۳] میرابوالقاسمی، سید محمدتقی: سرزمین و مردم گیل و دیلم، رشت، طاعتی، ۲۵۳۶ [۱۳۵۶] ش ۱، ۲۶۸، ص. نویسنده، در بخش دوم کتاب، به قیام میرزا کوچک خان جنگلی پرداخته و اطلاعات مفیدی ارائه می نماید.
 [۵۳۴] میراحمدی، مریم: پژوهشی در تاریخ معاصر ایران، مشهد، آستان قدس

[۵۰۲].....: «منصوروار گر بکشندم به پای دار، مردانه جان دهم که جهان پایدار نیست»، روزنامه فکر جوان، دوره ۲۶، ش ۵۸۳، ۳ اردیبهشت ۱۳۳۲، ص ۱. (در باره دکتر حشمت).

[۵۰۳] مودب پور: «گامی برای بررسی و ارزیابی قیام میرزا کوچک خان»، اطلاعات، ۱۱ آذر ۱۳۳۲، ص ۱۳.

[۵۰۴] مورخ الدوله، سپهر: ایران در جنگ بزرگ، تهران، ادیب، ۱۳۶۲، ش ۵۶۱، ص. این کتاب، شرحی است بر وقایع ایران در طول جنگ جهانی اول. نویسنده، ضمن پی گرفتن هدف اصلی خود، بخش قابل توجهی را به تحلیل نهضت جنگل اختصاص داده و اطلاعات جامعی، را درباره آن نهضت و ارتباطش با رویدادهای جنگ جهانی اول، در اختیار خوانندگان کتاب، خود نهاد است.

[۵۰۵] موسوی، صفا: تاریخ مکمل جنگل، میرزا کوچک خان، رشت، مولف، ۱۳۵۸، ش ۱۲۱، ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان.

[۵۰۶] موسوی نیا، سید صفا: تاریخ مکمل جنگل، رشت، بی نا، بی نا، ۱۳۲۲، ص. این کتاب - که به منظور تحلیل نهضت جنگل نگاشته شده - اطلاعاتی درباره میرزا کوچک خان و نهضت او، به همراه دارد.

[۵۰۷] مهرنوش: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۵، ش ۳۱، ۱۱ آبان ۱۳۳۵، صص ۳.۱. (در باره نهضت جنگل).

[۵۰۸] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۸، ش ۷، ۱۶ آذر ۱۳۳۱، ص ۲.

[۵۰۹] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۸، ۲۳ آذر ۱۳۳۱، صص ۳.۲.

[۵۱۰] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۹، ۳۰ آذر ۱۳۳۱، صص ۳.۱.

[۵۱۱] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۰، ۷ دی ۱۳۳۱، صص ۳.۱.

[۵۱۲] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۱، ۱۴ دی ۱۳۳۱، صص ۳.۱.

[۵۱۳] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۲، ۲۱ دی ۱۳۳۱، صص ۳.۱.

[۵۱۴] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۳، ۲۸ دی ۱۳۳۱، ص ۱.

[۵۱۵] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۴، ۵ بهمن ۱۳۳۱، ص ۲.

[۵۱۶] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۵، ۱۲ بهمن ۱۳۳۱، ص ۲.

[۵۱۷] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان، دوره ۲، ش ۱۶، ۱۹ بهمن ۱۳۳۱، ص ۲.

[۵۱۸] مهرنوش، صادق: «آذربایجان - جنگل (مجموعه جنگل)»، سایبان،

- [۱۵۵۰].....: «میرزا کوچک خان، مبارزی علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی»، جمهوری اسلامی، ۱۴ خرداد ۱۳۶۵ ش، ص ۱۰.
- [۱۵۵۱].....: «میرزا کوچک خان، مجاهدی تفنگ بدست، از روحانیت مبارز»، جوانان امروز، ش ۸۹۸، ۱۴ خرداد ۱۳۶۳ ش، صص ۶ و ۷ و ۵۸.
- [۱۵۵۲].....: «میرزا کوچک خان، نه در حد انتظار»، اطلاعات هفتگی، ش ۲۲۰۳، ۳۱ مرداد ۷ شهریور ۱۳۶۳ ش، ص ۶. نقد و بررسی فیلم میرزا کوچک خان.
- [۱۵۵۳] میرزا کوچک خان، یونس بن میرزا بزرگ، ۱۲۹۸، ۱۳۴۰ ق. : میرزا کوچک خان جنگلی، بی جا، نشر صدیق، بی تا، ص ۳۰.
- [۱۵۵۴].....: «میرزا کوچک، روحانی پارسا و مبارزی که سر راه در راه عقیده ایثار کرد»، سروش، سال ۴، ش ۱۷۱، ۱۳ آذر ۱۳۶۱، صص ۳۲، ۳۳، ۵۰.
- ابحسی پیرامون نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان و مختصری راجع به زندگی میرزا کوچک خان.
- [۱۵۵۵].....: «میرزا کوچک، شیر جنگلهای گیلان»، نقش قلم، سال ۶، ش ۳۰۳، ۱۰ آذر ۱۳۶۴ ش، صص ۲، ۱.
- [۱۵۵۶].....: «میرزا کوچک» (نقد کتاب)، رشد جوان، سال ۳، ش ۴، دی ماه ۱۳۶۵ ش، ص ۶۴.
- [۱۵۵۷].....: «میرزا و مدرس، دو مصداق بارز سیاست عین دیانت»، امید انقلاب، سال ۳، ش ۷۰، ۲۶ آذر ۱۳۶۲ ش، صص ۲۰، ۲۳. پیرامون مبارزات میرزا کوچک خان و شکل گیری نهضت جنگل.
- [۱۵۵۸].....: «میرزای جنگلی، قربانی اشتراک منافع غرب و شرق»، صبح آزادگان، ۱۱ آذر ۱۳۶۱، ص ۱، ۱۲. [درباره مبارزات میرزا کوچک خان، علیه استعمار انگلیس و روسیه].
- [۱۵۵۹].....: «میرزای جنگلی، قربانی خیانت انقلابی نمایان»، جمهوری اسلامی، ویژه نامه، ۱۳ خرداد ۱۳۶۱ ش، ص ۳. [درباره نهضت مردمی، اسلامی جنگل و خیانت‌های انقلابی نمایان در این نهضت، و مرگ میرزا کوچک خان].
- [۱۵۶۰] میروشینکف، ل. ی. : ایران در جنگ جهانی اول، ترجمه ع. دخانیاتی، تهران، فرزانه، ۱۳۵۷ ش، ۱۲۵ ص. [کتاب، تالیف میروشینکف استاد دانشگاه مسکو بوده که نویسنده سعی دارد، ضمن تحلیل اوضاع ایران در دوران جنگ جهانی اول، راهی برای تأیید سیاست روسها، در این مقطع در ایران بیابد. گیلان و حوادث آن، با توجه به گرم بودن تنور نهضت جنگل در این دوران و فعالیت جمعیت اتحاد اسلام، بارها در این کتاب، مورد توجه قرار گرفته است. در این کتاب، می توان اطلاعاتی درباره نهضت جنگل و پیاده شدن ارتش سرخ در گیلان و نقش فعال ارتش سرخ، برای مقابله با انگلیس به دست آورد].
- [۱۵۶۱] نجفی، حسن : «فرزند انقلاب جنگل»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۸۲، ۱۶ اسفند ۱۳۲۴، صص ۱، ۴. [درباره میرزا کوچک خان].
- [۱۵۶۲] نچکینا، م. و و چند تن دیگر : تاریخ مختصر جهان، ترجمه محمد تقی فرامرزی، تهران، دنیا، ۱۳۵۹ ش، ۵ جلد، ۹۱۸۰ ص. [این کتاب، توسط تنی چند
- رضوی، ۱۳۶۶ ش، ۱۵۶ ص. تحلیل تازه ای از نهضت جنگل، در صفحات ۲۰ تا ۲۴].
- [۱۵۳۵] میرزا صالح، غلامحسین: جنبش میرزا کوچک خان، بنابر گزارشهای سفارت انگلیس در تهران، گردآورنده و مترجم: غلامحسین میرزا صالح. تهران، نشر تاریخ ایران، نشر ماه، ۱۳۶۹ ش، ۲۴۰ ص، شش جلد به انگلیسی.
- [۱۵۳۶].....: «میرزا کوچک خان پیکارگر بزرگ»، جمهوری اسلامی، ۱۰ آذر ۱۳۷۳ ش، ص ۱۲.
- [۱۵۳۷].....: «میرزا کوچک خان تبلور یک بسیجی انقلابی»، شاهد، ش ۲۳۹، آذر ۱۳۷۳ ش، صص ۲۸، ۳۱.
- [۱۵۳۸].....: «میرزا کوچک خان تبلور یک بسیجی انقلابی»، شاهد، ش ۲۴۰، دی ۱۳۷۳ ش، صص ۱۸، ۲۲.
- [۱۵۳۹].....: «میرزا کوچک خان تصویری کوچک از انسانی بزرگ»، جمهوری اسلامی، ۱ شهریور ۱۳۶۳ ش، ص ۸. نقد فیلم میرزا کوچک خان.
- [۱۵۴۰].....: «میرزا کوچک خان جنگلی، بی جا، نشر صدیق، بی تا، ۳۰ ص. میرزا کوچک خان، نهضت جنگل.
- [۱۵۴۱].....: «میرزا کوچک خان جنگلی»، سایان، دوره ۸، ش ۸، ۱۶۷ آذر ۱۳۳۸، صص ۱، ۴.
- [۱۵۴۲].....: «میرزا کوچک خان جنگلی»، گیلان ما، دوره ۳، ش ۹۸، ۱۳ آذر ۱۳۳۰، صص ۱، ۴.
- [۱۵۴۳] میرزا کوچک خان جنگلی : «نامه مرحوم میرزا کوچک جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۲۷۰ (۱۷ آبان ۱۳۲۴)، صص ۱، ۴. نامه مورخه ۱۵ ثور ۱۲۹۹ کوچک خان، به رشید الممناک رئیس ایل شاهسون، و پیوستن وی به احزاب جنگل.
- [۱۵۴۴] میرزا کوچک خان جنگلی : «نامه مرحوم میرزا کوچک جنگلی»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۰۱ (۱۷ دی ۱۳۲۲)، ص ۱. نامه کوچک خان به مدوانی، نماینده فوق العاده مسکو به گیلان، مورخه ۱۵ ذی قعدة ۱۳۲۸، درباره سوسیالیست شوروی در گیلان.
- [۱۵۴۵].....: «میرزا کوچک خان، رادمردی خستگی ناپذیر در همیشه تاریخ»، آینده سازان، ش ۱۷۷، آذر ۱۳۶۵ ش، ص ۲۵.
- [۱۵۴۶].....: «میرزا کوچک خان، روحانی مجاهدی که قربانی توطئه های کفر و نفاق گردید»، جهاد روستا، سال ۴، ش ۴۸، آذر ۱۳۶۲ ش، صص ۳۳، ۳۴.
- [۱۵۴۷].....: «میرزا کوچک خان، سردار قیام علیه استعمار و استبداد»، جمهوری اسلامی، ۱۱ آذر ۱۳۶۵ ش، ص ۵.
- [۱۵۴۸].....: «میرزا کوچک خان، قیامگر عصر ظلمت»، جمهوری اسلامی، ۱۱ آذر ۱۳۶۴ ش، ص ۲.
- [۱۵۴۹].....: «میرزا کوچک خان، قیامگری مسلمان و استعمار ستیز»، جمهوری اسلامی، ۱۴ خرداد ۱۳۶۴ ش، ص ۵.

- از مورخان اتحاد جماهیر شوروی سابق، مانند نچکینا، اسکازکین، گویر تالیف شده است. در جلد چهارم کتاب، با عنوان «اوج گیری جنبش انقلاب در ایران» (صص ۲۰۷، ۲۱۳) نهضت جنگل مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و اطلاعات فراوانی درباره این جنبش و تاریخ گیلان، به خوانندگان ارائه می دهد.
- [۵۶۳] نچکینا، م. و. و دیگران: تاریخ مختصر جهان، ترجمه محمدتقی فرامرز، تهران، دنیا، ۱۳۵۹ ش. ج ۴: صص ۲۰۷، ۲۱۳. نهضت جنگل.
- [۵۶۴]: «نزدیک بود رئیس الوزرا، از ترس کوچک خان جنگلی سکه کند»، احرار، دوره ۱، ش ۲۷، آذر ۱۳۲۷، ص ۲. [حکایتی، درباره کوچک خان و محمدولی خان سپهسالار].
- [۵۶۵] نصیری، عبدالله: «میرزای جنگل، شهیدی از روحانیت»، ایران، ۱۱ آذر ۱۳۷۴ ش.، ص ۳.
- [۵۶۶]: «نظر اجمالی به اوضاع ایران»، کاوه، دوره ۳، ش ۳۳، ۱۰ صفر ۱۳۳۷، صص ۷، ۵. درباره اوضاع جنگل گیلان و سیاست انگلیس.
- [۵۶۷]: «نظری به اوضاع ایران»، کاوه، دوره ۵، ش ۱۰، غره صفر ۱۳۳۹، صص ۱۴، ۱۶. درباره نهضت جنگل گیلان.
- [۵۶۸]: «نقش شوروی در شکست نهضت جنگل»، پیام انقلاب، سال ۲، ش ۳، ۲۰ آذر ۱۳۶۱، صص ۵۲، ۵۶. ایرامون مبارزات میرزا کوچک خان و نهضت جنگل، بر علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی، و نقش شوروی، در شکست نهضت جنگل.
- [۵۶۹]: «نقش شوروی در شکست نهضت جنگل»، پیام انقلاب، سال ۳، ش ۳، ۴ دی ۱۳۶۱ ش.، صص ۴۰، ۴۴.
- [۵۷۰]: «نقش عاشورا در نهضت های اسلامی»، جنگ و زندگی، سال ۲، ش ۲۸، آبان ۱۳۶۱ ش.، صص ۱۵، ۱۷، ۱۹. نقش عاشورا در نهضت های اسلامی از قبیل: قیام توابع، نهضت سرداران، نهضت جنگل، جنبش تنباکو، قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲.
- [۵۷۱] نوائی، عبدالحسین: «حیدر عمو اوغلی و محمد امین رسول زاده»، یادگار، دوره ۵، ش ۱ و ۲، شهریور ۱۳۲۷، صص ۴۳، ۶۷. [در ارتباط با انقلاب گیلان].
- [۵۷۲]: «نهضت است، نه سازش با دشمن!»، شاهد، ش ۶۲، ۱۵ خرداد ۱۳۶۳ ش.، صص ۸، ۱۱، ۴۶، ۴۷. ایرامون نهضت جنگل و مبارزات میرزا کوچک خان.
- [۵۷۳] نهضت انقلابی جنگل: جنگل [سلسله روزنامه های جنگل، نشریه نهضت انقلابی جنگل]، تهران، مولی، ۱۳۵۹ ش. بدون صفحه شمار. (دوره افست شده سال اول روزنامه جنگل، چاپ سنگی ۱۳۳۵ و ۱۳۳۶ ه.ق. ۳۱ شماره). نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، مطبوعات، شعر گیلکی.
- [۵۷۴]: «نهضت انقلابی جنگل و رایینو جاسوس انگلیس»، راه مجاهد، سال ۱۱، ش ۷۱، دی ۱۳۷۱ ش.، ص ۱۲.
- [۵۷۵]: «نهضتی به حقیقت گویا»، شاهد، ش ۷۵، دی ۱۳۶۳ ش.،
- صص ۱۷، ۱۴.
- [۵۷۶] نیکویه، محمود: نهضت جنگل و اوضاع فرهنگی اجتماعی گیلان و قزوین (نقد کتاب)، آینده، سال ۱۹، ش ۴، تیر، شهریور ۱۳۷۲ ش.، صص ۳۲۲، ۴۳۶.
- [۵۷۷] نیکبختین، ب: خاطرات و سفرنامه مسیو ب نیکبختین، ترجمه علیمحمد فرهوشی (مترجم همایون)، تهران، معرفت، چاپ دوم ۱۳۵۶ [۱۳۵۶]، صص ۲۳۵.
- [اعتوان اصلی کتاب، «ایرانی که من شناختم» است. نویسنده، کنسول دولت تزاری روسیه بوده و کتابها و مقالات متعددی درباره ایران نوشته است. در صفحات ۳۱۰، ۲۸۹ به بررسی نهضت جنگل پرداخته و با توجه به مقام او و امکانات وی در دسترسی به اسناد و مدارک فراوان، این بخش از کتاب، اطلاعات مستندی را دربردارد].
- [۵۷۸] واقف شریفی، مجید: وقتی که مارکسیستها، تاریخ می نویسند، دفتر اول، درباره نهضت انقلابی جنگل، تهران، صادق، نشر جنگل، ۱۳۵۷ ش.، و ۱۱۳ ص. نهضت جنگل، میرزا کوچک خان.
- [۵۷۹]: «و بدینسان، نطفه نهضت جنگل در گیلان، به رهبری میرزا کوچک بسته شد»، جوانان امروز، ش ۱۰۲۱، ۲۶ آبان ۱۳۶۵ ش.، صص ۱۶، ۱۷، ۵۹.
- [۵۸۰]: «ورقی از تاریخ مشروطه، انقلاب گیلان، چگونه آغاز شد؟»، یادگار، دوره ۴، ش ۳، آبان ۱۳۲۶، صص ۴۱، ۵۵.
- [۵۸۱]: «وضع مالیات، توسط کمیته اتحاد اسلام، و مقررات مربوط به آن»، اطلاعات، ۲۸ خرداد ۱۳۶۴ ش.، ص ۶.
- [۵۸۲] ونداد هرمزد: «تقویم تاریخ»، گیلان ما، دوره ۲، ش ۵۲، ۲۳ آذر ۱۳۲۹، ص ۳. [درباره میرزا کوچک خان و دانی نمایشی].
- [۵۸۳] هدایت، مهدیقلی (مخبر السلطنه): خاطرات و خطرات، تهران، بی نا، ۱۳۲۹ ش.، صص ۶۴۸، مصور، ص ۴۰۱. صص ۲۳۳، ۲۳۸. صفحات دیگر. [درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان].
- [۵۸۴] هدایت، مهدیقلی (مخبر السلطنه): خاطرات و خطرات، تهران، زوار، ۱۳۶۳ ش.، چاپ چهارم، ۵۶۲ ص. [مشروطه گیلان، نهضت جنگل، میرزا کوچک خان، رشت، بندر انزلی، تاریخ معاصر].
- [۵۸۵]: «هر دم از این باغ، بری می رسد»، صبح صادق، دوره ۱، ش ۸۲، جمادی الثانی ۱۳۲۵، صص ۱، ۲. [درباره ارتباط انجمن عامیون قفقاز با مجاهدین رشت].
- [۵۸۶]: «همراهی خالو قربان، با عوامل دولتی و دستگیری غلامحسین خان در طارم»، اطلاعات، ۲۳ خرداد ۱۳۶۴ ش.، ص ۶.
- [۵۸۷]: «همکاری مردم با جنگلی ها و استنطاق آنان، توسط نظمی»، اطلاعات، ۲۶ خرداد ۱۳۶۴ ش.، ص ۶.
- [۵۸۸] هوشنگ مهدوی، عبدالرضا: تاریخ روابط خارجی ایران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۹ ش.، ۳۳۱ ص. صص ۷۰، ۷۲، ۲۰۲، ۲۰۵. [درباره حمله قزاقهای

- [۶۰۰] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۳، ۲۸ آبان ۱۳۲۲، ص ۵.
- [۶۰۱] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۴، ۵ آذر ۱۳۲۲، ص ۵.
- [۶۰۲] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۵، ۱۶ آذر ۱۳۲۲، ص ۴-۳.
- [۶۰۳] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۶، ۱۳ اسفند ۱۳۲۲، ص ۴.
- [۶۰۴] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۷، ۱۷ اسفند ۱۳۲۲، ص ۴.
- [۶۰۵] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۸، ۱۵ بهمن ۱۳۲۲، ص ۴.
- [۶۰۶] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۹، ۲۷ مهر ۱۳۲۲، ص ۵.
- [۶۰۷] یکتانی، مجید: پیدایش مشروطه در ایران، تهران، اقبال، ۱۳۵۶، ش ۱، ۱۵۱ ص. [کتاب، شرح مختصری است از وقایع انقلاب مشروطه ایران. از صفحه ۱۱۹ به بعد، در این کتاب، نویسنده، ضمن بحث در مورد آزادیخواهان گیلان و قیام رشت و سازمان سری در رشت و کمیته ستاد و فرماندهی میرزا کوچک خان، اطلاعات فراوانی، درباره تاریخ گیلان آمده است].
- [۶۰۸]: «یک روح بزرگ»، روزنامه فکر جوان، دوره ۳، ش ۳۸، ۲۹ مرداد ۱۳۲۱، ص ۳. [درباره میرزا کوچک خان].
- [۶۰۹]: «یک قسمت از حوادث شهر شوال»، جنگل، دوره ۲، ش ۲۷، ۱ شوال ۱۳۳۶، صص ۲-۴. [درباره وقایع جنگی بین ملیون گیلان و قوای انگلیس].
- [۶۱۰]: «یک نظر فعلی، به سیاست قدیمه روسیه ایران»، جنگل، دوره ۱، ش ۲۹، ۲۹ ربیع الاول ۱۳۳۶، صص ۲-۳، ۲۳، دهم ربیع الثانی ۱۳۳۶، صص ۷، ۲. [درباره سیاست خارجی روسیه، فدائیان جنگل، اوضاع سیاسی ایران].
- [۶۱۱] یوسفی اشکوری، حسن: «اهداف انقلابی نهضت جنگل»، کیهان، ۱۴ آذر ۱۳۶۴، ص ۶.
- [تمامی مقالات فوق‌الذکر، درباره نهضت جنگل و میرزا کوچک خان، نگارش یافته است].
- [مراسم یادبود بیست و چهارمین سال شهادت میرزا کوچک خان، در قبرستان سلیمان دازاب رشت].
- on Isfah emlury. [۶۱۲] Colam hossen merza saleh: the mouemunt of mirza kuchik khan bared
- L.S.Fa ... calc ... ۱۹۲۲.P.۲۸۸.
- Persia - general - Staff - M. [۶۱۳] Lmilitary reporton Tehran and Adjacent niaatpC ۱۲۹۱ - urnatoposeM - F .E provinces of North - West

- روسی، به گیلان و مازندران و نهضت جنگل.
- [۵۸۹]: یادبودهای انقلاب گیلان و تاریخچه جمعیت فرهنگ رشت، بی جا، بی نا، ۱۳۵۱، ش ۲۸۸، صص. مصور.
- [۵۹۰]: یادگار نامه فخرائی، زیر نظر رضارضا زاده لنگرودی، تهران، نشر نو، ۱۳۶۳، ش ۸۳۲، صص. [این کتاب، به منظور تجلیل از مقام فرهنگی مرحوم ابراهیم فخرائی، محقق گیلانی نوشته و جمع آوری گشته است. در این کتاب، مقالات متعددی در مورد مسایل مختلف، از جمله مسایل مورد علاقه و تحقیق فخرایی وجود دارد که برخی از آنها، اختصاصاً به گیلان و مسایل آن مرتب است. در این کتاب، مقالاتی چون «میرزا کوچک خان»، «اتحاد اسلام»، «دارالتعلیم رشت» و «ماموریت رونتشتاین، در رشت» در خصوص تاریخ گیلان چاپ شده‌اند. در پایان کتاب، دو مقاله «اسناد گرفتاری محسن خان امین‌الدوله در جنگل» و «به یاد دکتر حشمت» اطلاعات بسیار جالب و قابل توجهی، در زمینه نهضت جنگل و تاریخ معاصر گیلان، در اختیار خوانندگان کتاب، قرار می‌دهد].
- [۵۹۱]: «یادمان حماسه جنگل»، خراسان، ۱۱ آذر ۱۳۷۱، ص ۱ و ۹.
- [۵۹۲]: یادنامه سالگرد هجرت و شهادت ابوذر زمان، استاد دکتر شریعتی، تهران، جمعی از دست‌آوران علی شریعتی، ۱۳۵۷، ش ۲۰۰، صص ۴۸-۵۰. [درباره میرزا کوچک خان].
- [۵۹۳]: یادواره شهادت میرزا کوچک خان، تهران، موسسه روزنامه اطلاعات، ۱۳ آذر ۱۳۵۹، ش ۸، صص. [نهضت جنگل، میرزا کوچک خان].
- [۵۹۴]: «یادی از دکتر حشمت: منصور، خاک گشت و به تاراج باد رفت. خوتش هنوز در قدم دار میچکد»، سایبان، دوره ۱۱، ش ۲۴۲، ۴ اردیبهشت ۱۳۴۱، صص ۴-۱.
- [۵۹۵] یقیکیان، گریگور: شوروی و جنبش جنگل، یادداشتهای یک شاهد عینی، به کوشش برزویه دهگان، تهران، نوین، ۱۳۶۳، ش ۱، بیست و سه، ۵۸۲ صص. [نویسنده کتاب، یقیکیان (متولد ۱۸۸۰ در آکسن ارمنستان، متوفی ۱۹۵۱ در تهران) کتاب خود را، «۱۷ ماه انقلاب در گیلان» نامیده است. وی در این کتاب، به تحلیل نهضت جنگل، از لحظه ورود ارتش سرخ به بندرانزلی تا زمان ورود قشون دولتی به رشت، پرداخته و با توجه به حضور نویسنده، در ماجراهایی که به شرح آنها می‌پردازد، از اعتبار فراوانی برخوردار است].
- [۵۹۶] یقیکیان، گریگور: شوروی و جنبش جنگل (یادداشتهای یک شاهد عینی)، ترجمه برزویه دهگان، تهران، محمدعلی علمی، ۱۳۶۳، ش ۱، چاپ اول.
- [۵۹۷] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۰، ۱۷ آبان ۱۳۲۲، ص ۳.
- [۵۹۸] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۱، ۱۴ آبان ۱۳۲۲، ص ۴-۵.
- [۵۹۹] یقیکیان، گریگور: «هفده ماه انقلاب در گیلان: از ۲۸ ثور ۱۲۹۹ الی آخر میزان ۱۳۰۰»، ایران کنونی، دوره ۹، ش ۳۲، ۲۱ آبان ۱۳۲۲، ص ۷.

و بهت عکس چهره کشیده شده
 در بار منم در گت جوان صفت از کال هم لوی کرم و بر لب
 می فرستم . اصلا نمی دانم چه هست و چه کسی است .
 به سواری ه حدود هزاره !!!

در وضع دشمنی در اینم برار
 سیر می بینم ، مجاهد عهد سوزناک
 در وضع غمگین محسن قابل است
 هم را با نام سلطان می برنگار ، امکان
 را گشته در وضع حیرت آمیز
 برورد ساه در دوران صفت
 در جهان سماک
 بگویند این عکس را چه نام بکنند
 نت